

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Správa sociálního zabezpečení v České republice
Social Security Administration in the Czech Republic

Student: Bc. Tereza Cibulcová

Vedoucí diplomové práce: Ing. Jana Drastíková, Ph.D.

Ostrava 2008

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

ve smyslu § 17, odst. f, zákona č. 111/98 Sb. a Studijního a zkušebního řádu pro studium v
magisterských studijních programech Vysoké školy báňské – Technické univerzity
Ostrava, čl. 23 až 26

Jméno diplomanta: **Bc. Tereza Cibulcová**

Studijní obor: **Eurospráva**

Název tématu:

Správa sociálního zabezpečení v České republice

Anglický název tématu:

Social Security Administration in the Czech Republic

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í (o s n o v a):

Úvod

1. Sociální politika v Evropské unii
2. Sociální zabezpečení v České republice
3. Správa sociálního zabezpečení v České republice

Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Přílohy

Rozsah průvodní zprávy: 50 – 60 stran

Rozsah příloh: podle potřeby

Seznam odborné literatury:

BRDEK, M. a JÍROVÁ, H. *Sociální politika v zemích EU a ČR*. 1. vyd. Praha: Codex Bohemia, 1998. 392 s. ISBN 80-85963-71-X.

KREBS, V. a kol. *Sociální politika*. 4. vyd. Praha: Aspi, 2007. 504 s. ISBN 978-80-7357-276-1.

MUNKOVÁ, G. a kol. *Sociální politika v evropských zemích*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004. 192 s. ISBN 80-246-0780-8.

TOMEŠ, I. a kol. *Sociální správa*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 304 s. ISBN 80-7178-560-1.

TOMEŠ I. *Sociální politika – teorie a mezinárodní zkušenost*. 2. vyd. Praha: Sociopress, 2001. 264 s. ISBN 80-86484-00-9.

Vedoucí diplomové práce: Ing. Jana Drastíková, Ph.D.

Datum zadání diplomové práce: 20. listopadu 2007

Datum odevzdání diplomové práce: 25. dubna 2008

.....
diplomant

.....
vedoucí DP

L. S.

.....
vedoucí katedry

.....
děkan

V Ostravě dne 20. 11. 2007

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci včetně všech příloh vypracovala samostatně.“ „Přílohy č. 1 až 8 dané mi k dispozici jsem samostatně doplnila.“

V Ostravě dne 25. dubna 2008

.....
Bc. Tereza Cibulcová

Obsah

	Úvod	6
1	Sociální politika v Evropské unii.....	8
1.1	Vymezení pojmu sociální politika	8
1.2	Vývojové etapy sociální politiky v Evropě.....	9
1.3	Dokumenty ve vývoji sociální politiky EU.....	12
1.3.1	Římské smlouvy	12
1.3.2	Evropská sociální charta	13
1.3.3	Charta základních sociálních práv pracujících	15
1.3.4	Maastrichtská smlouva	16
1.3.5	Amsterodamská smlouva	17
1.3.6	Lisabonská smlouva.....	18
1.4	Vliv mezinárodních organizací na vývoj sociální politiky v Evropě	18
1.4.1	Mezinárodní organizace práce	19
1.4.2	Mezinárodní asociace sociálního zabezpečení	19
1.4.3	Rada Evropy	20
1.5	Modely evropské sociální politiky	20
1.5.1	Liberální model.....	21
1.5.2	Konzervativní model.....	21
1.5.3	Sociálně demokratický model.....	22
1.6	Evropský sociální model.....	23
2	Sociální zabezpečení v České republice.....	25
2.1	Vymezení pojmu sociální zabezpečení	25
2.2	Koordinace sociálního zabezpečení v rámci Evropské unie	25
2.2.1	Základní principy koordinace	26
2.2.2	Osobní rozsah koordinace.....	27
2.2.3	Věcný rozsah koordinace.....	28
2.3	Systém sociálního zabezpečení v České republice.....	29
2.3.1	Sociální pojištění	29
2.3.1.1	Důchodové pojištění	30
2.3.1.2	Nemocenské pojištění	36
2.3.2	Státní sociální podpora.....	40

2.3.3	Sociální pomoc.....	45
3	Správa sociálního zabezpečení v České republice	49
3.1	Vymezení sociální správy	49
3.2	Financování sociální správy	49
3.3	Orgány správy sociální zabezpečení	51
3.4	Správa sociální pojištění.....	51
3.5	Správa státní sociální podpory	52
3.6	Správa sociální pomoci	52
3.7	Česká správa sociálního zabezpečení	52
3.7.1	Působnosti ČSSZ při aplikaci práva sociálního zabezpečení v ES.....	53
3.7.2	Poslání a strategické cíle ČSSZ pro období 2007 - 2011	54
3.7.3	Výběr pojistného v roce 2006.....	55
3.7.3.1	Výběr pojistného a jeho úspěšnost.....	55
3.7.3.2	Správa portfolia pohledávek na pojistném a příslušenství.....	55
3.7.3.3	Vymáhání a právní zajištění pohledávek na pojistném a příslušenství	56
3.7.4	Plnění rozpočtu v roce 2006	57
3.7.4.1	Příjmy.....	57
3.7.4.2	Výdaje.....	58
3.7.4.3	Komparace příjmů a výdajů na důch. a nem. pojištění s rokem 2005	60
3.7.5	Rozpočet v roce 2007	63
3.7.5.1	Rozpis ukazatelů pro rok 2007	63
3.7.5.2	Výdaje nekryté schváleným rozpočtem na rok 2007.....	66
3.8	Krajská správa sociálního zabezpečení pro Zlínský kraj	66
3.8.1	Komparace výběru pojistného v roce 2006 a 2005.....	67
3.8.2	Komparace sociálního pojištění v roce 2006 a 2005	69
	Závěr	71
	Seznam použité literatury	73
	Seznam použitých zkratk	76
	Seznam tabulek	77
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce.....	78
	Seznam příloh.....	79

Úvod

Sociální politika Evropské unie je součástí prvního pilíře EU. Začala se v evropských zemích vytvářet a rozvíjet především jako politika reagující na tyto situace, tedy jako politika sociálního zabezpečení. Způsoby reakce se odrážely v charakteru sociální politiky a posléze v charakteru sociálního státu. Sociální politika EU neexistuje v podobě politiky společné. Hlavním důvodem je to, že každá z členských států má jiné historické tradice, a také jiné možnosti svou sociální politiku uskutečňovat. Odpovědnost za vlastní sociální politiku mají jednotlivé členské státy EU. EU sama o sobě sociální politiku neprovádí a nenese za ni výlučnou odpovědnost.

Systémy sociálního zabezpečení jsou v členských zemích různorodé. Cílem EU není sjednocovat tyto systémy, ale spíše podporovat cíle, kterých má být dosaženo (vyšší zaměstnanost, podpora vzdělávání, rovnější postavení mužů a žen na trhu práce...). Snahou je docílit přiměřené kvality života a životní úrovně pro všechny občany. K tomu má sloužit Evropský sociální fond, z něhož mohou členské státy čerpat finanční prostředky na financování svých programů v této oblasti. Systém sociálního zabezpečení v České republice je vybudován na základě tří pilířů – sociálního pojištění, státní sociální podpory a sociální pomoci.

Cílem mé diplomové práce je představit sociální politiku EU, charakterizovat a vymezit systém sociálního zabezpečení v České republice a především ukázat, jak je systém sociálního zabezpečení spravován z pohledu ČSSZ, konkrétně výběr pojistného a plnění rozpočtu v roce 2006. Dalším cílem je ukázat, jak se podílí KSSZ ve Zlínském kraji v oblasti výběru pojistného a sociálního pojištění v letech 2005 a 2006.

V první kapitole je popsána sociální politika EU. Zahrnuje vymezení pojmu sociální politika, vývojové etapy, dokumenty a mezinárodní organizace, které měly vliv na vývoj sociální politiky EU. Jsou zde také nastíněny tři modely evropské sociální politiky a pak samotný evropský sociální model.

V druhé kapitole je vymezen pojem sociální zabezpečení a představena problematika koordinace sociálního zabezpečení v rámci EU. Charakterizují zde také samotný systém sociálního zabezpečení v České republice a jeho dávky.

Ve třetí, stěžejní části diplomové práce se zabývám správou sociálního zabezpečení v ČR, konkrétně ČSSZ, kde se věnuji výběru pojistného a plnění rozpočtu v roce 2006, a také rozpočtu na rok 2007. Dále ukazuji srovnání příjmů a výdajů na důchodové a nemocenské pojištění v letech 2005 a 2006 a srovnání výběru pojistného a sociálního pojištění KSSZ ve Zlínském kraji v již zmiňovaných letech.

1 Sociální politika v Evropské unii

Hovoříme-li o evropské sociální politice, musíme si nejprve uvědomit, že tato politika existuje především v rovině společně sdílených hodnot, společných idejí a principů, základních programových dokumentů a smluv podepsaných členskými státy EU. Evropská sociální politika nepatří do oblastí, které byly členskými státy svěřeny do výlučné pravomoci EU. Neexistuje v podobě společné, komunitární sociální politiky¹. Spadá do oblasti sdílené pravomoci Evropské unie. Právo přijímat závazné právní akty v této oblasti mají Unie a členské státy. Zatímco pravomoci jednotlivých členských států jsou velmi rozsáhlé, pravomoci Evropské unie jsou poměrně omezené.

Sociální politika v jednotlivých členských zemích Evropské unie má své dlouhodobé a různé historické tradice, které odpovídají potřebám příslušné země, a také vývoji v minulých staletích. V severských (skandinávských) státech se historicky vytvořil model sociálního státu založeného na vyjednávání mezi zaměstnavateli a zaměstnanci, ve Francii vznikl systém rodinné politiky, Velká Británie založila svou sociální politiku na pomoci lidem, kteří se dostali do tíživé hmotné situace. Sociální politika Švédska vychází z předpokladu, že vzniku tíživé hmotné situace je potřeba předcházet. Německo do sociální politiky zakotvilo prvek povinného důchodového pojištění. Tyto příklady poukazují na skutečnost, že sladit sociální politiky jednotlivých členských států je úkol velmi těžký. Přesto se v současné době společenské, ekonomické, politické a právní podmínky členských zemí velmi sbližují.

1.1 Vymezení pojmu sociální politika

Velmi obecně lze říci, že: „Sociální politika je politikou, která se primárně orientuje k člověku, k rozvoji a kultivaci jeho životních podmínek, dispozic, k rozvoji jeho osobnosti a kvality života“².

„V nejširším slova smyslu je sociální politika soubor nástrojů, metod, opatření směřujících k dosažení stanoveného cíle, cílů a v nejužším slova smyslu je sociální politika chápána jako sociální ochrana občanů, sociální zabezpečení“³.

¹ <http://www.businessinfo.cz>, 2004

² (KREBS, 2007)

³ (KREBS, 2007)

„Sociální politika je součástí politického procesu, ve kterém se střetávají různé politologické, filozofické, náboženské a ekonomické teorie, a spolu s nimi tradice způsobu života a kultura společnosti“⁴.

Sociální politika je součástí aktivit všech vyspělých států. V jednotlivých zemích existují rozdílné přístupy k této politice. Jsou dané zejména historickým vývojem země, i současnými sociálně-ekonomickými podmínkami. Tyto přístupy se projevují v tom, že v některých zemích sociální politika zahrnuje širokou oblast aktivit (účast státu), v jiných zemích jsou vyvíjeny aktivity pouze ve prospěch sociálně potřebných.

1.2 Vývojové etapy sociální politiky v Evropě

Sociální politika se začala rozvíjet až s rozvojem dělby práce, a také v důsledku procesu industrializace a urbanizace. Chudoba byla považována jako za přirozený jev až do 16. století. Ke zmírnění stavu nouze přispívala pouze soukromá dobročinnost. V této pomoci se angažovala především církev.

V důsledku růstu chudoby, kriminality a jiných ekonomických a sociálních problémů se zvyšoval tlak na zapojení veřejných subjektů, zejména státu. Snaha zmírnit negativní jevy ve společnosti a upevnit moc státu, vedla postupně k přijetí veřejné dobročinnosti. V této oblasti se angažovali zejména stát a obce, které měli ze zákona povinnost poskytnout pomoc.

V průběhu vývoje sociální politika měnila svoji podobu a prošla několika vývojovými etapami. Tyto etapy jsou označovány jako:

- období experimentace (80. léta 19. století - konec 1. sv. války),
- období konsolidace (1930 – 1945),
- období sociální přestavby (po 2. sv. válce do počátku 60. let 20. století),
- období expanze (cca 1962 – 1973),
- období fiskální krize (70. léta 20. století),
- období transformace (od 80. let 20. století)⁵.

⁴ (FACHINELLI, 2003)

⁵ (FACHINELLI, 2003)

Období experimentace

Etapa experimentace zasáhla období od 80. let 19. století zhruba do konce první světové války. Pod vlivem politických a ekonomických událostí 19. století se měnil pohled na sociální nerovnost, a to zejména v důsledku problémů na trhu práce. Nezaměstnanost a obtížné pracovní podmínky se dostaly do popředí zájmu. Vznikaly odbory a dělnické strany, které zvyšovaly tlak na řešení sociální situace zaměstnanců, především dělníků.

Německo bylo první zemí, která začala v zájmu udržení politického konsensu hledat nástroje kolektivního zabezpečení zaměstnanců. Existoval tedy systém sociálního pojištění pro případ úrazu, nemoci, stáří a invalidity. Utvářená koncepce je spojována s aktivitami kancléře Bismarcka, a proto se pro označení tohoto typu financování sociální politiky používá označení *Bismarckův model*. Německo inspirovalo koncepcí sociálního pojištění i další země. Tato koncepce se postupně začala rozšiřovat i do ostatních států Evropy.

Období konsolidace

Období konsolidace, spadající do let 1930 až 1945, je spojeno s vytvářením ucelených programů sociální ochrany. V tomto období se tvořilo sociální zákonodárství a budovaly se sociální instituce. Ekonomická krize, která proběhla ve 30. letech, měla vliv i na sociální politiku. Rostoucí zájem o sociální politiku byl odrazem důsledků rozsáhlé ekonomické krize 30. let, která zasáhla všechny země. Ve snaze alespoň částečně řešit závažné ekonomické a sociální problémy dochází k prohlubování státních zásahů. Velká Británie přišla s novými podněty na zmírnění dopadů nezaměstnanosti a chudoby, založenými na příspěvkové soustavě sociálního pojištění spravované státem.

Období sociální přestavby

Období sociální přestavby bylo zahájeno po 2. světové válce a trvalo zhruba do počátku 60. let 20. století. V tomto období byly pod vlivem modelu tvořícího se ve Velké Británii položeny základy moderního státu, označovaného jako *welfare state*. Překlad pojmu do češtiny je předmětem diskusí – užívají se pojmy jako stát blahobytu, sociální stát, stát sociálních služeb. Za autora tohoto modelu je považován Lord Beveridge, proto je i v současnosti označován jako *Beveridgeův model*. Tento model se nejvíce uplatnil v Evropě, zejména ve skandinávských zemích. Jednotlivé státy koncipovaly tento model s ohledem na své specifické podmínky, ale přesto se všechny snažily zabezpečit všem životní standart.

Období expanze

Období expanze zahrnovalo zhruba léta 1962 – 1973. Toto období bývá označováno jako „zlatý věk sociálního státu“⁶. Je to období, kdy se ekonomiky vyspělých evropských zemí vzpamatovaly z válečných následků. HDP prudce rostl a zvyšovaly se i sociální výdaje státu. Výdaje státu tak byly podpořeny příznivě se vyvíjejícími ekonomickými podmínkami i podporou obyvatelstva. Ke konci období se však již ozývaly hlasy odborníků, kteří poukazují na krizi sociálního státu, na rostoucí byrokratizaci sociálních služeb a na neefektivnost výdajů na sociální politiku.

Období fiskální krize

Období krize zasáhlo 70. léta v souvislosti s ropnými šoky. Ekonomická recese vedla k poklesu HDP, růstu nezaměstnanosti a k inflaci. Tlak na veřejné rozpočty, zejména státní, zesílil volání po zeštíhlení výdajů na sociální účely. Obtížná sociální situace po prvním ropném šoku v letech 1973 - 1974 vyvolala prudký nárůst výdajů na sociální dávky a služby. Hospodářsky nepodložený nárůst sociálních výdajů tak zpětně vytvořil bariéru ekonomickému růstu.

Druhý ropný šok (konec 70. let) vedl ke zpomalení tempa růstu státních výdajů na sociální účely. Důvodem byl nejen ekonomický nedostatek, ale i zvyšující se ztráta sociálního konsensu s koncepcí založenou na vysokém zdanění a na tempu rostoucích veřejných výdajů. Vysoká míra redistribuce kladla nepřiměřeně vysoké nároky na ekonomické zdroje. Značné zatížení obyvatelstva v podobě vysokých povinných odvodů nevedlo k očekávaným efektům. Nepoměr mezi stoupajícími náklady a reálnými výsledky se zvyšoval.

Od poloviny 80. let 20. století bylo ve všech vyspělých zemích Evropy zřejmé, že hlavní příčinou fiskálních obtíží nejsou pouze ropné šoky, ale že je potřeba přistoupit ke změně celé hospodářské a sociální politiky. Zásadní změnou je snížení přímé úlohy a role státu jako představitele lidské důstojnosti a lidských práv.

Konkrétní změny prováděné od 80. let v sociální oblasti znamenají zejména:

- zvýšení odpovědnosti občana a jeho rodiny při řešení své sociální situace,
- redukci státního zaopatření, tedy zabezpečení financovaného z prostředků daňových poplatníků, ve prospěch sociálního pojištění a sociální pomoci,

⁶ (FACHINELLI, 2003)

- zvýšení podílu nestátních subjektů a tendence k privatizaci pojišťovacích schémat,
- posílení principu subsidiarity,
- rozšíření prostoru pro diferencované poskytování sociálních jistot (redukce dávek plošných, univerzálních, ve prospěch dávek adresných, testovaných),
- zpřísnění podmínek pro poskytování dávek,
- budování skladebných (horizontálně a vertikálně uspořádaných) programů, s cílem snížit možné negativní efekty jednotlivých technik a metod financování a způsobu správy⁷.

1.3 Dokumenty ve vývoji sociální politiky EU

1.3.1 Římské smlouvy

V Římě, v roce 1957 uzavřelo šest zemí (Francie, Německo, Itálie, Nizozemí, Belgie a Lucembursko) smlouvu o založení EHS. Společenství si vytklo za cíl podporovat harmonický vývoj hospodářské činnosti, nepřetržitý a vyrovnaný hospodářský růst, větší stabilitu, urychlené zvyšování životní úrovně a také těsnější mnohostranné vztahy mezi členskými státy. Konkrétně šlo o odstranění obchodních bariér mezi členskými zeměmi, o zavedení společného celního sazebníku vůči třetím zemím. Římské smlouvy měly za úkol otevřít prostor pro rozvoj společného trhu i z hlediska pracovních. Proto jsou v těchto dohodách obsažena především ustanovení o volném pohybu pracovníků a podmínkách zaměstnávání.

První kapitola III. oddílu této dohody o zřízení Evropského společenství je nazvána „Pracovníci“. Zde je zaručena pracovníkům svoboda pohybu a zákaz jakékoliv diskriminace dělníků z hlediska jejich národnosti, pokud by se projevila v jejich odměňování, podmínkách zaměstnávání či ostatních pracovních podmínkách.

Dále je zde specifikován pojem svobody pohybu, který v sobě zahrnuje právo přijmout nabízené zaměstnávání, pohybovat se svobodně po celém území Evropské unie za účelem zaměstnání, právo pobytu v libovolné zemi EU v souvislosti se získaným zaměstnáním, a právo setrvat v této zemi i nadále po ukončení zaměstnání.

V dalších člancích této dohody jsou vlády i komise zavázány rozpracovat či přizpůsobit vlastní zákonodárství zabezpečující splnění cílů včetně garancí pro sjednocování rodin

⁷ (FACHINELLI, 2003)

a placení sociálních dávek pro migrující dělníky. Určitá omezení se vyskytují také v souvislosti s garantováním svobody pohybu.

Významným oddílem Římských dohod jsou tzv. „Sociální ustanovení“, která se rozdělují do několika článků. Článek 117 deklaruje přesvědčení, že zlepšování životních podmínek pracujících bude zabezpečeno nejen vznikem společného trhu, ale musí být prováděno postupnou harmonizací sociálních systémů a sociálního zákonodárství. Článek 118 specifikuje poslání komise, která má podporovat vzájemnou spolupráci členských zemí v sociální oblasti. Článek 119 zaručuje právo na stejnou mzdu pro muže i ženy. Článek 120 požaduje na členských státech, aby usilovaly o udržení existující ekvivalence mezi systémy placených dovolených. Článek 121 zmocňuje Radu ministrů, aby na základě jednomyslného usnesení zmocňovala Komisi přijímat opatření nezbytná pro zlepšení sociálních podmínek u migrujících pracovníků⁸.

Evropský sociální fond

Evropský sociální fond byl zřízen v roce 1957. Jeho původním posláním bylo zejména usnadnit pracovní zařazení obyvatel zemí ES do pracovního procesu a zvýšit geografickou mobilitu pracovních sil na území Společenství. Měl spíše podpořit a zmírnit tvrdosti, které souvisí s tím, že řada občanů zemí Evropského společenství není pracovně činná ve své rodné zemi, ale v jiné členské zemi ES.

4 strategické cíle pro ESF:

- podporovat integraci dlouhodobě nezaměstnaných skupin obyvatelstva do pracovního procesu,
- pomáhat mladým lidem při hledání pracovních příležitostí při vstupu na trh práce,
- podporovat integraci lidí ohrožených vyloučením z pracovního procesu,
- podporovat rovné příležitosti mezi muži a ženami na pracovním trhu⁹.

1.3.2 Evropská sociální charta

Hlavním a základním dokumentem o ochraně sociálních práv je Evropská sociální charta, kterou přijala Rada Evropy v roce 1961 a nabyla platnosti v roce 1965 po ratifikaci pěti státy. Státy, které podepsaly Evropskou sociální chartu, se zavázaly, že budou uskutečňovat takovou sociální politiku, která bude chránit celkem 19 práv svých občanů.

⁸ (BRDEK a JÍROVÁ, 1998)

⁹ (BRDEK a JÍROVÁ, 1998)

V roce 1988 k ní byl přičleněn tzv. *Dodatkový protokol*, který v několika oblastech rozšířil práva ochraňovaná Chartou. V říjnu 1991 byl v Turínu přijat *protokol novelizující Evropskou sociální chartu*. Příprava i schválení řadou zemí si vyžádaly usilovné práce řady let. Bylo nutno překonat řadu specifických přístupů a názorů jednotlivých zemí, které vyplývaly z rozdílných sociálně-ekonomických a společenských podmínek. Přijetí charty na mezinárodní úrovni bylo výrazem zájmu a snahy jednotlivých zemí dohodnout se na určité harmonizaci, způsobu řešení základních sociálních problémů, k odstraňování či minimalizaci růstu konfliktů, které by v této oblasti mohly vzniknout. Do jisté míry částečně odlišný názor zastává od druhé poloviny 70. let Velká Británie, která nesouhlasí s harmonizací obsaženou v Chartě a zdůrazňuje svá specifika. Při přípravě Charty se pro harmonizaci nejvíce angažovaly německé a francouzské delegace. Evropskou sociální chartu ratifikovalo 20 zemí, Česká republika ji ratifikovala v roce 1998.

K základním atributům zakotveným v Chartě patří např. právo na práci, právo na spravedlivé pracovní podmínky, právo se organizovat, právo kolektivně vyjednávat, právo na sociální zabezpečení, právo rodiny na sociální, právní a ekonomickou ochranu¹⁰. Vysoké úrovně práv a svobod obsažené v Chartě nedosahovaly v době schvalování ani později všechny evropské země. Pozdější novelizace Charty dala možnost, aby se k ní připojily i ty země, které nedosahují ve všech bodech požadovanou úroveň sociálních práv.

Revidovaná Evropská sociální charta

Byla podepsána ve Štrasburku v roce 1996 a měla by postupně nahradit Evropskou sociální chartu včetně všech dřívějších dodatků a novel. Je v ní zahrnuto všech 19 práv občanů zakotvených v Evropské sociální chartě a dalších 12 práv navíc, např. právo starých osob na sociální ochranu, právo na důstojnost v práci, právo na ochranu před chudobou a sociálním vyloučením, právo na bydlení apod. Pro každé z práv zakotvených v Evropské sociální chartě (Revidované sociální chartě) jsou podrobněji specifikovány povinnosti všech smluvních stran (států), které Chartu podepsaly.

Pokud jde o právo na práci, smluvní strany (státy) se zavazují např.:

- o dosažení a udržení co nejvyšší úrovně zaměstnanosti s cílem dosažení plné zaměstnanosti,

¹⁰ (BRDEK a JÍROVÁ, 1998)

- chránit účinně právo pracovníka vydělávat si na své živobytí ve svobodně zvoleném zaměstnávání,
- zřídit a udržovat bezplatné zprostředkovatelny práce pro všechny pracovníky apod.¹¹.

Poměrně podrobně jsou specifikovány i povinnosti smluvních stran (států), které podepsaly Chartu, v otázce práva na spravedlivé pracovní podmínky. Oblast práva na stejné příležitosti a na rovné zacházení v záležitostech zaměstnání a povolání bez diskriminace na základě pohlaví je ošetřena povinností smluvních stran (států) přijmout opatření ve věci přístupu k zaměstnání, ochrany proti propouštění a znovu zařazení do zaměstnání, odborného poradenství, výcviku, rekvalifikace a rehabilitace, podmínek zaměstnání a rozvoje pracovní kariéry.

Právo na ochranu před chudobou a sociálním vyloučením je v Chartě sociálních práv ošetřeno přijetím závazků smluvních stran (zemí) přijmout v rámci celkové a koordinované politiky opatření na podporu přístupu ohrožených osob k zaměstnání, bydlení, výcviku, vzdělání, kultuře, sociální a lékařské pomoci.

Pokud jde o právo na bydlení, smluvní strany (státy) se zavazují přijímat opatření s cílem:

- podporovat dostupnost bydlení přiměřené úrovně,
- předcházet a omezovat bezdomovectví s cílem jeho postupného odstranění,
- stanovit ceny bydlení tak, aby byly přístupné těm, kdo nemají dostatek prostředků¹².

Uvedené příklady ukazují vztah národních států a Evropské unie v oblasti sociální politiky. Práva stanovená Evropskou sociální chartou mají celoevropský charakter a jsou uznávána všemi státy, které Chartu podepsaly. Charta zároveň uvádí způsob naplnění těchto práv. Konkrétní opatření jsou ale v kompetenci jednotlivých členských států. V evropské sociální politice má také zásadní význam Charta základních sociálních práv pracujících.

1.3.3 Charta základních sociálních práv pracujících

Důležitým dokumentem ve vývoji sociální politiky Společenství se stala Charta základních sociálních práv pracujících z roku 1989. Vznikla v rámci koncepce Evropského sociálního

¹¹ <http://www.businessinfo.cz>, 2004

¹² <http://www.businessinfo.cz>, 2004

prostoru, s nímž vystoupil v roce 1988 na zasedání Evropské odborové federace *Jacques Delors*. Charta byla schválena v roce 1989, ve Štrasburku. Smyslem přijetí Charty bylo zdůraznit postavení práce ve společnosti. Sociální práva zakotvená v Chartě základních sociálních práv pracujících jsou v podstatě podobná s právy zakotvenými v Evropské sociální chartě. V době vzniku Charty základních sociálních práv pracovníků byl počet členských států 12. Chartu však podepsalo pouze 11 států. Velká Británie ji podepsat odmítla s tím, že zakotvuje příliš velkou ochranu práv pracujících a poškozují tak zájmy podnikání a ohrožuje možnost dosahování konkurenceschopnosti.

Charta se nicméně stala základem revize Římské smlouvy o EHS, a také základem dohody o spolupráci v sociální oblasti uzavřené jedenácti z dvanácti tehdejších členských států EU. Signatáři dohody přislíbili, že budou usilovat o podporu zaměstnanosti, zlepšení životních a pracovních podmínek, o odpovídající sociální péči, dialog mezi managementem a zaměstnanci, o rozvoj lidských zdrojů a boj proti diskriminaci¹³.

1.3.4 Maastrichtská smlouva

Dalším milníkem v přístupu k sociální politice byla Smlouva o Evropské unii (Maastrichtská smlouva) z roku 1992, která tuto politiku včlenila do Smlouvy o založení ES. Jejím cílem je dohoda o přechodu od jednotného trhu k hospodářské a politické unii. Znamenala podstatné rozšíření koncepce Římských dohod v ekonomické a sociální oblasti a zároveň přechod k vyššímu stupni integrace zemí Společenství.

Oblast sociální politiky Maastrichtské smlouvy se stala předmětem největších sporů mezi členy Evropského společenství. Maastrichtská dohoda obsahuje protokoly, kde jsou různé výjimky či výhrady některých zemí k určitým ustanovením. Součástí je i *Protokol o sociální politice*. V tomto protokolu se dvanáct států dohodlo, že jedenáct členů bude postupně realizovat principy Charty základních sociálních práv na půdě Evropského společenství. Těchto jedenáct zemí uzavřelo zvláštní dohodu, tzv. Dohodu o sociální politice uzavřenou mezi členy státy ES s výjimkou Spojeného království VB a Severního Irska. V této dohodě země vyhlásují svůj záměr pokračovat v realizaci cílů Charty základních sociálních práv pracujících. Obsahem dohody je podpora zaměstnanosti, zlepšení životních a pracovních podmínek, odpovídající sociální péče a dialog mezi managementem a zaměstnanci.

¹³ <http://www.businessinfo.cz>, 2004

Maastrichtská dohoda na jedné straně nedokázala sjednotit názory na jednotnou sociální politiku, na druhé straně umožnila další rozvoj společné kontinentální sociální politiky. Výrazem rozvoje společné sociální politiky kontinentálních států EU se stalo přijetí *Zelené* a posléze *Bílé knihy o Evropské sociální politice*. Zelenou knihu vydala Komise EU v roce 1993. Je doprovodným dokumentem tzv. Delorovy Bílé knihy (o růstu, konkurenceschopnosti a zaměstnanosti). Přijetím Zelené knihy byl zahájen proces vedoucí ke globálnímu vymezení sociální dimenze integračního procesu zemí Společenství. Na jejím základě vydala Komise Bílou knihu pod názvem „Cesta vpřed pro Evropskou unii“. Tato publikace naznačuje směry budoucího vývoje sociální politiky a cíle, kterých chce Společenství dosáhnout v této sféře. Na základě Bílé knihy byl vypracován *Sociální akční plán Unie na léta 1995 - 1997*. Tento plán věnuje značnou pozornost otázkám boje proti nezaměstnanosti a problematice budování evropského trhu práce¹⁴.

1.3.5 Amsterodamská smlouva

Amsterodamská smlouva byla podepsána v roce 1997 a vstoupila v platnost roku 1999. Byla ratifikována 15 členskými státy. Amsterodamská smlouva posouvá věci Evropské unie směrem blíže k občanovi a posiluje oblast zaměstnanosti, sociálních věcí, životního prostředí a veřejného zdraví.

Dohoda o sociální politice, která byla náplní Protokolu o sociální politice, je v této v Amsterodamské dohodě již pevně zakotvena. Stanovuje působnost EU v sociální oblasti. Pro EU i členské státy představuje závazek nést spoluzodpovědnost za vytýčení a realizaci takové sociální politiky, která povede k naplnění ekonomické a sociální soudržnosti.

Cíle sociální politiky, po vzoru Evropské sociální charty a Charty základních sociálních práv pracujících jsou podpora zaměstnanosti, zlepšování životních a pracovních podmínek, sociální ochrana, dialog mezi vedením a zaměstnanci, rozvoj lidských zdrojů s důrazem na zvýšení zaměstnanosti a na boj proti sociální exkluzi.

S přijetím Amsterodamské smlouvy Evropská unie zahájila nebo posílila své aktivity zejména v oblasti:

- Zlepšování pracovního prostředí na ochranu zdraví a bezpečnosti pracujících.
- Pracovní podmínky.

¹⁴ (BRDEK a JÍROVÁ, 1998)

- Informování a poradenství pracujících.
- Integrace osob vyloučených z trhu práce.
- Rovné příležitosti mužů a žen¹⁵.

1.3.6 Lisabonská smlouva

Podpisem Lisabonské smlouvy 13. 12. 2007 uzavřeli vedoucí představitelé EU několikaletý proces vyjednávání o institucionálních otázkách. Členské státy stanovily za cíl ratifikovat smlouvu včas na to, aby mohla vstoupit v platnost 1. ledna 2009, tedy několik měsíců před volbami do Evropského parlamentu.

Lisabonská smlouva mění stávající zakládající smlouvy EU (Smlouvu o EU a Smlouvu o založení ES), aniž by je nahrazovala. Umožňuje také EU zachovat a dále rozvíjet sociální ochranu, přičemž zároveň plně respektuje pravomoci členských států. V žádném případě tedy neoslabuje úroveň sociální ochrany v EU.

Cílem EU je vysoce konkurenceschopné sociálně tržní hospodářství, plná zaměstnanost a společenský pokrok. V pravomoci unie je koordinace hospodářských politik a politik zaměstnanosti členských států, což umožňuje i možnou koordinaci sociálních politik.

Lisabonská smlouva obsahuje také ustanovení, ve kterém se musí přihlížet k sociálním otázkám. Smlouva zároveň uznává základní práva díky právně závaznému odkazu na Listinu základních práv. Listina obsahuje část věnovanou solidaritě, kde jsou vyjmenována práva a zásady, které se přímo týkají sociální oblasti. Jedná se např. o právo pracovníků na informování a na projednávání v podniku, právo na kolektivní vyjednávání a akce, právo na přístup k bezplatným službám zaměstnanosti, právo na ochranu v případě neoprávněného propuštění, právo na přístup k sociálnímu zabezpečení a sociální pomoci atd.¹⁶

1.4 Vliv mezinárodních organizací na vývoj sociální politiky v Evropě

Stát se členem mezinárodních organizací je pro země nejen prestižní záležitostí, ale v mnoha případech do jisté míry i nutností. Zapojení do světových nebo evropských organizací a institucí je spojeno s přijímáním mezinárodních úmluv a doporučení a tím i s povinností respektovat vyhlášená práva a konvence. Stěžejním impulsem pro to, aby

¹⁵ <http://cpkp.cz/jc/socpoleu.html>, 2001

¹⁶ <http://europa.eu>, 2007

práva občanů nabyla mezinárodní dimenzi, bylo přijetí *Všeobecné deklarace lidských práv* v roce 1948. Tato deklarace byla schválena Valným shromážděním OSN. Zahrnuje právo všech lidí na rovnost v důstojnosti i právech, právo na život, svobodu, osobní bezpečnost a další základní práva. V roce 1966, v New Yourku, došlo k podepsání dvou mezinárodních paktů - Paktu o občanských a politických právech a Paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

1.4.1 Mezinárodní organizace práce

Mezinárodní organizace práce byla založena v roce 1919 s cílem zlepšit pracovní podmínky a sociální zabezpečení ve světě. Je organizací tripartitní, což znamená, že na její činnosti se podílejí a jejími členy jsou vládní orgány, odborové a zaměstnavatelské organizace.

Nejvýznamnějšími orgány MOP jsou Mezinárodní konference práce, Správní rada a Sekretariát (Mezinárodní úřad práce)¹⁷. Hlavním posláním MOP je formulování mezinárodních programů ke zlepšení pracovních a životních podmínek. Děje se tak zpravidla prostřednictvím mezinárodních úmluv (konvencí), příp. doporučení k řešení určitého problému, přijímaných Mezinárodní konferencí práce.

1.4.2 Mezinárodní asociace sociálního zabezpečení

Mezinárodní asociace sociálního zabezpečení byla založena v roce 1927 s cílem chránit, zlepšovat a rozvíjet sociální zabezpečení v celém světě prostřednictvím mezinárodní spolupráce. Činnost MASZ je zaměřena především na organizaci mezinárodních odborných jednání, diskusí, seminářů a výukových kursů o SZ, výměnu informací a zkušeností, na výzkum v otázkách SZ, publikační činnost a dokumentace SZ ve světě a na spolupráci s jinými mezinárodními organizacemi na poli SZ.

Struktura mezinárodní asociace sociálního zabezpečení se skládá z Valného shromáždění, Rady asociace a Úřadu asociace¹⁸.

¹⁷ (TOMEŠ, 2001)

¹⁸ (TOMEŠ, 2001)

1.4.3 Rada Evropy

Rada Evropy je mezinárodní evropská instituce, která sdružuje evropské země, které např. usilují o jednotu Evropy, o ochranu parlamentní demokracie, o dodržování lidských práv, o zlepšování životních podmínek a respektování lidských hodnot apod. Radu Evropy řídí Ministerský výbor, parlamentní shromáždění a generální tajemník¹⁹.

Na půdě Rady Evropy se uzavírají konvence nebo dílčí ujednání, tedy mezinárodní smlouvy, které však jsou pro členské státy závazné až po ratifikaci. Ze základních mezinárodních úmluv v sociální oblasti přijatých Radou Evropy lze jmenovat Prozatímní evropskou dohodu o systémech sociálního zabezpečení (1953), Evropskou konvenci o lidských právech (1961), Evropskou úmluvu o sociálním zabezpečení (1972) a Evropský kodex sociálního zabezpečení (1990).

1.5 Modely evropské sociální politiky

U zdroje vzniku sociální politiky na konci 19. století byly čteně se vyskytující tíživé sociální problémy spojené se ztrátou příjmu a následnými pády do chudoby či dokonce do bída. Ohrožovaly nejen postižené jedince a jejich rodiny, ale i celou společnost. Náhlé snížení životní úrovně, kvality života a jeho důstojnosti radikalizovaly početné vrstvy obyvatelstva a měly negativní vliv na politickou stabilitu společnosti. Vznikla proto společenská poptávka po řešení sociálních problémů a postupně byly identifikovány situace rizikové z hlediska vzniku těchto problémů: ztráta zaměstnání, pracovní úraz, nemoc z povolání, stáří, invalidita, nemoc, ztráta živitele, mateřství.

Sociální politika se začala v evropských zemích vytvářet a rozvíjet především jako politika reagující na tyto situace, tedy jako politika sociálního zabezpečení.

Postupně se vytvořily tři základní modely sociální politiky:

- liberální (reziduální, atlantský, beveridgeovský),
- konzervativní (pracovně výkonový, kontinentální, korporativní),
- sociálně demokratický (institucionálně redistributivní, skandinávský)²⁰.

¹⁹ (TOMEŠ, 2001)

²⁰ <http://www.businessinfo.cz>, 2004

1.5.1 Liberální model

Velká Británie je evropskou zemí s liberálním pojetím sociální politiky. Model vychází z předpokladu, že každý člověk má nejen své svobody a svá práva, ale současně i své povinnosti. Je povinen v první řadě se postarat o svou existenci a budoucnost a o slušnou životní úroveň svých dětí. Pokud není schopen tuto povinnost plnit, nastupuje povinnost jeho bližních, především rodiny. V případě, že není nikdo, kdo by o člověka neschopného postarat se sám o sebe pečoval, přebírá tuto povinnost stát.

Tento model bývá také někdy označován za *beveridgeovský*, popřípadě *atlantský*. Beveridgeovský – podle Lorda Beveridge, který předložil v roce 1942 zprávu britskému parlamentu, ve které nastínil systém sociálního zabezpečení vycházejícího z tradice britského chudinského zákona. Atlantský – model se uplatňuje ve dvou zemích: ve Velké Británii a ve Spojených státech.

Pro liberální model sociální politiky jsou typické některé základní rysy:

- Dávky jsou poskytovány jen na takové úrovni, aby umožňovaly jejich příjemci důstojné přežití, nikoli pohodlný život a slušnou životní úroveň.
- Výše sociálních dávek je nezávislá na předchozí pracovní aktivitě a příjmech z ní.
- Potřebnost je opakovaně ověřována, jakmile občan přestane splňovat podmínku potřeby, nárok na dávky zaniká.
- Klienty sociálního systému jsou nejchudší členové společnosti žijící často na jejím okraji a ohrožení sociálním vyloučením.
- Systém se snaží odlišit od sebe chudobu zaviněnou a nezaviněnou, poskytovat dávky těm, kdo si je zaslouží a odmítat je těm, kdo si je nezaslouží.
- Systém sociálního zabezpečení neřeší otázku, jak předcházet vzniku sociálních problémů, omezuje se na řešení následků jejich vzniku.
- Systém je relativně levný²¹.

1.5.2 Konzervativní model

Konzervativní (pracovně výkonový, korporativistický model) je uplatňován v Německu, ale rozšířil se i do mnoha evropských zemí. Proto bývá často nazýván modelem

²¹ <http://www.businessinfo.cz>, 2004

kontinentálním. Belgie, Francie, Itálie nebo Rakousko jsou typickými představiteli zemí, které tento model aplikovaly.

Model sahá do konce 19. století a je spojen se jménem německého kancléře Bismarcka. Bývá také nazýván modelem *bismarckovským*. Vychází z myšlenky, že míra zabezpečení člověka nastává v okamžiku, kdy se dostává do některého ze sociálních problémů, by měla odpovídat jeho předchozímu pracovnímu úsilí, výši jeho pracovních příjmů a rozsahu finančních prostředků, jimiž do systému sociálního zabezpečení přispěl v době své pracovní aktivity. Do určité míry by měla odrážet i předchozí životní úroveň. Základem modelu je pojištění proti sociálním rizikům. Nejdříve vzniklo pojištění nemocenské, poté úrazové a starobní. Pojištění bylo nejprve dobrovolné, později povinné a bylo spravováno společně odbory a zaměstnavatelem. Úkolem státu byl dohled a garance.

Základní rysy konzervativního modelu jsou diametrálně odlišné od modelu liberálního:

- Dávky sociálního zabezpečení poskytované státem občanovi v tíživé sociální situaci, odpovídají jeho příspěvkům do systému, umožňují zachovat nejen lidskou důstojnost, ale zabránit i pronikavému zhoršení životní úrovně.
- Potřebnost dávek se netestuje. Systém nerozlišuje zaviněnou a nezaviněnou chudobu.
- Klienty systému státem garantovaného sociálního zabezpečení nejsou jen chudí, nýbrž všichni, kdo do systému přispívají.
- Model vychází z předpokladu, že prevence vzniku sociálních problémů je společensky, politicky i ekonomicky účinnější než jejich následné řešení.
- Systém sociálního zabezpečení založený na konzervativním modelu je pro zaměstnance i zaměstnavatele nákladnější než systém založený na modelu liberálním²².

1.5.3 Sociálně demokratický model

Sociálně demokratický model má svou tradici ve skandinávských zemích (Švédsko, Norsko, Finsko) a bývá proto často nazýván modelem skandinávským. Je označován za sociálně demokratický proto, že vznikl a postupně se rozvíjel v období dlouhodobého působení sociálně demokratických vlád. Hlavním cílem bylo odstranit chudobu a příliš vysokou příjmovou diferenciaci. Podstatou je rozsáhlé přerozdělování vytvořeného HDP

²² <http://www.businessinfo.cz>, 2004

prostřednictvím nejrůznějších státních institucí. Proto bývá nazýván rovněž modelem *institucionálně redistributivním*.

K hlavním charakteristickým rysům sociálně demokratického modelu patří:

- Vysoká odpovědnost státu za eliminaci sociálních problémů.
- Sociální politika má obrovský rozsah a klienty systému sociálního zabezpečení jsou prakticky všichni občané příslušné země.
- Systém sociálního zabezpečení je založen na prevenci vzniku sociálních problémů v ještě větší míře než systém sociálního zabezpečení založený na konzervativním modelu.
- Systém zásadně odmítá chudinské dávky jako stigmatizující a politicky rozvracející společnost, je založen na vysoké míře solidarity mezi bohatými a chudými.
- Systém je velmi nákladný pro zaměstnavatele i pro zaměstnance.
- Účinnost systému je podmíněna vysokou mírou zaměstnanosti a vysokými příspěvky do něho. Aby mohli být všichni klienty systému, musí být všichni současně i plátcí prostředků do něj²³.

Všechny tři modely vstupují prostřednictvím politických představitelů členských států do diskuse na téma charakteru evropské sociální politiky a evropského sociálního státu.

1.6 Evropský sociální model

Mnoho problémů kandidátských zemí v oblasti sociálního zabezpečení pramení ze skutečnosti, že EU nemá dosud jasně formulovanou sociální politiku. EU má potíže s definicí svého sociálního modelu vzhledem k různorodosti existujících přístupů k problému sociálního zabezpečení občanů, k rozličné historické zkušenosti s vývojem příslušných systémů a k rozdílné životní úrovni v různých zemích²⁴.

„Všeobecně se uznává, že model Evropské unie je komponován na třech základních prvcích: na společném trhu, na určitém institucionálním uspořádání a na tzv. vyvažujících opatřeních z oblasti sociální“²⁵. Otázkou je, jaké jsou a jaké budou priority tohoto modelu, zda bude kladen důraz na společný trh a volnou soutěž nebo na sociální hodnoty.

²³ <http://www.businessinfo.cz>, 2004

²⁴ (MUNKOVÁ, 2004)

²⁵ (KREBS, 2007)

V Unii byl položen především důraz na ekonomickou integraci, tj. na vytvoření společného trhu a hospodářské a měnové unie. Vycházelo se z předpokladu, že právě ekonomická integrace nemusí probíhat spolu integrací v sociální oblasti, neboť ekonomická integrace vyústí v ekonomický růst a zaměstnanost s pozitivními dopady na vytvoření dostatečných zdrojů pro financování potřeb v sociální oblasti. I v oblasti ekonomické však nepřešly veškeré kompetence na úroveň Unie. Jednotlivé země nadále zachovávají suverenitu v oblasti daňové politiky.

2 Sociální zabezpečení v České republice

2.1 Vymezení pojmu sociální zabezpečení

„Sociální zabezpečení jako součást sociální politiky a jako prostředek k uskutečňování jejich úkolů a cílů můžeme obecně chápat jako soubor institucí, zařízení a opatření, jejichž prostřednictvím a pomocí se uskutečňuje předcházení, zmírňování a odstraňování následků sociálních událostí občanů“²⁶.

Ve světě je pojem sociální zabezpečení často interpretován velmi odlišnými způsoby. V některých zemích definuje pojem sociální zabezpečení zákon, kde tomu tak není, je alespoň vymezeno, která ujednání v rámci národních zákonů patří do sféry zákonů o sociálním zabezpečení.

„Sociální zabezpečení můžeme charakterizovat i jako souhrn právních, finančních a organizačních nástrojů a opatření, jejichž cílem je kompenzovat nepříznivé finanční a sociální důsledky různých životních okolností a událostí ohrožujících uznaná sociální práva“²⁷.

„Nejrozšířenějším pojetím v současné době je sociální zabezpečení ve smyslu souhrnného označení pro všechny sociální instituce poskytující občanům (a za určitých podmínek i cizincům) radu (poradenství), ochranu (prevenci), materiální (věcná) a peněžní plnění (dávky), služby a azyl (ústavní péči) k uspokojení jejich sociálních potřeb“²⁸.

2.2 Koordinace sociálního zabezpečení v rámci Evropské unie

Evropské právo sociálního zabezpečení se začalo vztahovat na Českou republiku dnem vstupu do Evropské unie. Nejdůležitějšími právními předpisy v této oblasti jsou *Nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 a 574/72, tzv. koordinační nařízení*. Koordinace sociálního zabezpečení se vztahuje na 27 států EU, na tři státy, které nepatří do EU, ale jsou součástí Evropského hospodářského prostoru (Norsko, Island, Lichtenštejnsko) a na Švýcarsko. Koordinací předpisy se tedy uplatňují ve 31 státech Evropy.

²⁶ (KREBS, 2007)

²⁷ (KREBS, 2007)

²⁸ (KREBS, 2007)

Koordinace sociálního zabezpečení je poměrně složitou oblastí práva ES. V oblasti sociálního zabezpečení nedochází k harmonizaci národních systémů sociálního zabezpečení členských států, ale pouze k jejich koordinaci. Důvodem může být to, že jednotlivé členské státy EU mají rozdílné systémy sociálního zabezpečení a mohou je provozovat podle vlastního uvážení, jsou založeny na odlišných principech a mají i různá institucionální uspořádání.

2.2.1 Základní principy koordinace

Za účelem zjednodušení aplikace koordinace byly vytvořeny základní principy koordinace sociálního zabezpečení, které vyplývají z Nařízení č. 1408/71. Mezi tyto principy patří princip rovného zacházení, použití jednoho právního řádu, sčítání dob pojištění, export dávek a princip stejného posuzování skutečností.

Rovné zacházení

Tento základní princip stanovuje zákaz jakékoli diskriminace na základě státní příslušnosti. V Nařízení č. 1408/71 je rovnost zacházení konkretizována pro potřeby koordinace tak, že osoby, na něž se nařízení vztahuje podléhají stejným povinnostem a mají prospěch ze stejných dávek podle právních předpisů kteréhokoli členského státu, jako státní příslušníci tohoto státu.

Použití jednoho právního řádu

Určení jednoho právního řádu, který bude pro řešení konkrétní situace použit, je nezbytné proto, aby byl vyloučen jak negativní, tak pozitivní konflikt právních řádů²⁹. Tyto konflikty právních řádů přicházejí v úvahu především u systémů sociálního pojištění, jež jsou v členských státech zásadně založeny buď na výkonu zaměstnání, nebo na bydlišti.

Negativní konflikt právních řádů, tedy situace, kdy by bez použití koordinačních pravidel hrozilo, že migrující osoba nebude vůbec pojištěna, by mohl nastat v situaci, kdy migrující pracovník bydlel ve státě, kde je pojištění odvozeno ze zaměstnání, ale pracuje ve státě, kde se vznik i trvání pojištění váže na bydliště. Pozitivní konflikt naopak může nastat v opačném případě, kdy osoba bydlí ve státě, kde je pojištění vázáno na bydliště a zároveň pracuje v jiném členském státě, která pojištění váže na zaměstnání. V takovém případě by migrující osoba byla vystavena situaci, kdy je povinna odvádět v podstatě dvojí pojistné

²⁹ (KOLDINSKÁ, PIKOROVÁ, ŠVEC, TOMEŠ, 2007)

- ve státě bydliště i ve státě zaměstnání³⁰. Obě tyto situace jsou nežádoucí a ohrožují volný pohyb pracovníků.

Sčítání dob pojištění

Princip sčítání dob pojištění stanoví, že doby pojištění získané v rámci předchozích pojištění v jiných členských státech musí být brány v úvahu pro posouzení nároku v kompetentním státě.

Export dávek

Dávky je kompetentní instituce povinna exportovat do jiného členského státu v případě, že se osoba, která má na tyto dávky nárok, přestěhuje do jiného členského státu.

Princip stejného posuzování skutečností

Tento princip vychází z toho, že skutečnosti, příjmy a jiné okolnosti, které mají význam pro posouzení nároku migrujících pracovníků, nicméně nastaly v jiných státech, je třeba brát v úvahu stejně, jako by nastaly v daném členském státě. Tento princip bývá také někdy označována jako princip (zásada) rovnosti území.

2.2.2 Osobní rozsah koordinace

Osobní rozsah Nařízení č. 1408/71 je zásadní otázkou pro rozhodování, má-li se v daném případě uplatnit koordinační mechanismus EU. Ochrana předpisů ES se v oblasti sociálního zabezpečení vztahuje na:

- občany členského státu EU (respektive Evropského hospodářského prostoru),
- osoby bez státní příslušnosti a uprchlíky, pokud bydlí v členském státě EU,
- rodinné příslušníky a pozůstalé výše zmíněných osob bez ohledu na státní příslušnost,
- za určitých podmínek i občany třetích států³¹.

Působnost ve vztahu k osobám je vymezena článkem 2 Nařízení 1408/71, který stanoví, že předpis se vztahuje na:

- zaměstnané osoby a osoby samostatně výdělečně činné – jedná se o každou osobu, která je pojištěna buď povinně, nebo dobrovolně,

³⁰ (KOLDINSKÁ, PIKOROVÁ, ŠVEC, TOMEŠ, 2007)

³¹ <http://www.cssz.cz>, 2008

- studenty – jedná se o každou osobu jinou než zaměstnanou nebo samostatně výdělečně činnou osobu nebo jejího rodinného příslušníka a pozůstalého, která studuje, získává odborné vzdělávání a je pojištěna,
- rodinné příslušníky těchto osob – jde o jakoukoli osobu definovanou nebo uznanou za rodinného příslušníka nebo označenou za člena domácnosti právními předpisy, podle kterých se poskytují dávky atd.,
- pozůstalé po těchto osobách – jsou to osoby definované nebo uznané právními předpisy podle nichž se přiznávají dávky.

Působnost ve vztahu na občany třetích států definuje Nařízení Rady 859/03, ale pouze v případech, kdy legálně pobývají na území členského státu nebo se nachází v situaci, která není v žádném ohledu omezena na území jediného členského státu.

2.2.3 Věcný rozsah koordinace

Podle Nařízení č. 1408/71 se koordinace vztahuje na tyto dávky sociálního zabezpečení:

- nemoc a mateřství,
- dávky v případě invalidity,
- starobní důchody,
- dávky pro pozůstalé,
- pracovní úrazy a nemoci z povolání,
- pohřebné,
- podpory v nezaměstnanosti,
- rodinné dávky.

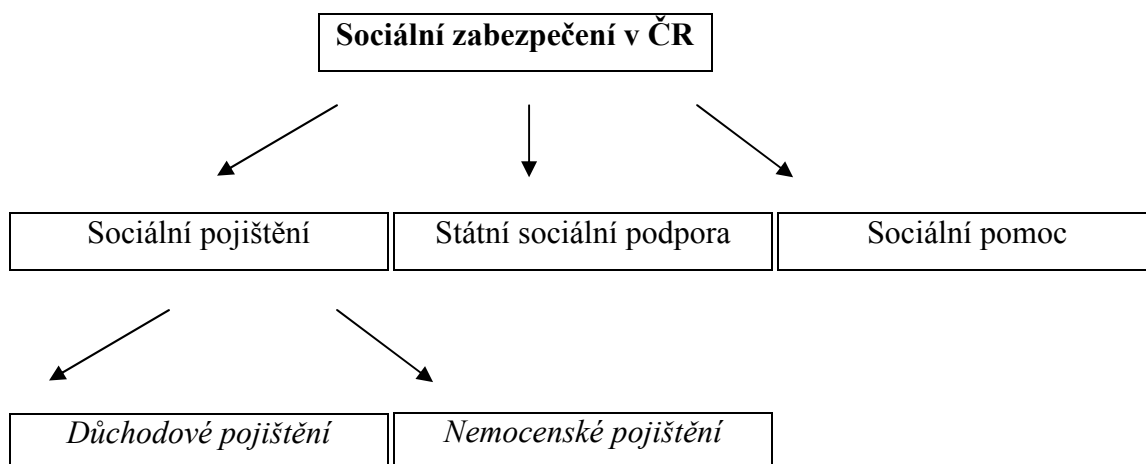
Některé dávky ovšem toto nařízení nepokrývá. Mezi ně patří dávky:

- sociální a zdravotní pomoci,
- dávky, které jsou založeny na dohodách mezi zaměstnavateli a odbory,
- dávky podle speciálních systémů pro státní zaměstnance,
- dávky pro oběti války nebo následků války.

2.3 Systém sociálního zabezpečení v České republice

V České republice, na počátku 90. let byly zahájeny práce na vytvoření tří na sebe navazujících relativně samostatných systémů – systému *sociálního pojištění*, *státní sociální podpory* a *sociální pomoci*. Tyto systémy se od sebe liší především tím, jakou sociální situaci řeší, jakým způsobem jsou dávky v jednotlivých systémech financovány a jakým způsobem jsou tyto systémy organizačně zabezpečeny.

Obrázek č. 2.1: Struktura systému sociálního zabezpečení v ČR

Zdroj: Fachinelli, 2003; vlastní úprava.

2.3.1 Sociální pojištění

V rámci systému sociálního pojištění jsou řešeny ty sociální situace, na které se občan může předem připravit (pojistit) formou odložení části své dnešní spotřeby na krytí budoucí nejisté dlouhodobé či krátkodobé sociální situace. Systém je financován z pojistného, které platí podle přesně stanovených podmínek jak zaměstnanec, tak zaměstnavatel i osoby samostatně výdělečně činné.

Sociální pojištění je forma nejvíce preferovaná v moderních společnostech s tržní ekonomikou. Je rozvíjena jak ve všeobecných povinných, tak v doplňkových dobrovolných systémech. V našich podmínkách je nejvhodnější formou zajištění sociálních potřeb občanů ve všech případech, kdy se jedná o sociální událost spojenou se ztrátou příjmu z výdělečné činnosti v případech mateřství, ošetřování člena rodiny, nemoci, invalidity, stáří a ztráty živitele. Sociální pojištění je výrazem sociální odpovědnosti občanů k sobě a své rodině.

Sociální pojištění zahrnuje dva systémy – důchodové pojištění a nemocenské pojištění³². Důchodové a nemocenské pojištění je založeno na pojistném principu, tj. na pravidelném placení příspěvku – pojistného. Peníze, které ČSSZ v souladu se zákonem č. 589/1992 Sb. na pojistném vybere, je příjmem státního rozpočtu³³.

Pojistné na sociální zabezpečení zahrnuje platby na:

- důchodové pojištění,
- nemocenské pojištění,
- příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

Pojistné jsou povinni platit organizace, malé organizace, zaměstnanci, OSVČ a osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění.

Tabulka č. 2.1: Sazby pojistného na sociální zabezpečení (v %)

Poplatník	SZ	DP	NP	SPZ
Zaměstnanec	8	6,5	1,1	0,4
OSVČ	34	28	4,4	1,6
Organizace	26	21,5	3,3	1,2

Zdroj: Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti; vlastní úprava.

2.3.1.1 Důchodové pojištění

Důchodové pojištění je upraveno těmito právními předpisy:

- Zákonem č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.
- Zákonem č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.
- Zákonem č. 424/2003 Sb., změna zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.
- Zákonem č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení.
- Vyhláškou č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění.
- Vyhláškou č. 149/1988 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení³⁴.

³² (KREBS, 2007)

³³ <http://www.cssz.cz>, 2008

³⁴ <http://www.cssz.cz>, 2008

Dne 1. ledna 2008 nabývá účinnosti zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů. Tímto zákonem dochází i k některým změnám v oblasti důchodového pojištění. Stejným dnem nabývají účinnosti i Nařízení vlády č. 256/2007 Sb., o zvýšení důchodů v roce 2008 a Nařízení vlády č. 257/2007 Sb., kterým se pro účely důchodového pojištění stanoví výše všeobecného vyměřovacího základu a výše přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu pro rok 2006 a upravují částky pro stanovení výpočtového základu. Základní výměra důchodu, jednotná pro všechny důchody, se zvýšila z 1 570 Kč na 1 700 Kč měsíčně. Procentní výměra od tohoto roku vzrostla o 3 %³⁵.

Český důchodový systém se skládá ze dvou částí. Prvním pilířem je povinné základní důchodové pojištění, dávkově definované a průběžně financované. Je univerzální a zabezpečuje všechny ekonomicky aktivní osoby. Právní úprava je jednotná pro všechny pojištěnce.

Existuje zde i dobrovolné doplňkové, příspěvkově definované, kapitálově financované penzijní připojištění se státním příspěvkem. Penzijní připojištění se státním příspěvkem je možno podle EU považovat za třetí pilíř důchodového systému. Součástí třetího pilíře jsou i produkty komerčních pojišťoven - zejména životního pojištění. Důchody přiznávané ze třetího pilíře se zatím podílejí na příjmech důchodců zanedbatelnou měrou. V členských státech EU obvyklý druhý pilíř (zaměstnavatelské penzijní systémy) v českém důchodovém systému neexistuje.

V rámci základního důchodového pojištění jsou zabezpečeny všechny případy dlouhodobého ohrožení následkem sociální události, při které dochází ke ztrátě zdroje obživy a schopnosti si takový zdroj opatřit. Podle příčiny vzniku a jím odpovídajících způsobů řešení jsou rozlišovány tyto sociální situace zabezpečené dlouhodobými dávkami - stáří, invalidita, ovdovění a osiření.

Systém dávek zahrnuje jen obligatorní dávky, které jsou odvozeny z příjmu z výdělečné činnosti. Jejich výši mohou vlastním přičiněním ovlivnit jejich příjemci, kteří přispívají do fondu sociálního pojištění.

³⁵ <http://www.cssz.cz>, 2008

Ze základního důchodového pojištění se vyplácejí tyto důchody:

- starobní,
- plný invalidní,
- částečný invalidní,
- vdovský a vdovecký,
- sirotčí.

Starobní důchod

Pojištěnec má nárok na normální starobní důchod, jestliže získal dobu pojištění nejméně 25 let a dosáhl alespoň věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod nebo pokud získal dobu pojištění nejméně 15 let a dosáhl alespoň 65 let věku.

Pojištěnec má nárok na předčasný dočasně krácený starobní důchod, jestliže získal dobu pojištění nejméně 25 let a ke dni, od něhož má být důchod přiznán, je poživitelem částečného invalidního důchodu (příp. se mu tento důchod nevyplácí pro výši příjmů), pokud mu do dosažení důchodového věku chybí nejvýše dva roky, pobíral plný invalidní důchod nepřetržitě alespoň po dobu pěti let, a také pokud nárok na tento důchod zanikl a ke dni jeho odnětí do dosažení důchodového věku chybí nejvýše pět let.

Nárok na starobní důchod má pojištěnec, jestliže dosáhl důchodového věku a získal potřebnou dobu pojištění. Důchodový věk činí u mužů 60 let, u žen 53 let, pokud vychovaly alespoň 5 dětí, 54 let, pokud vychovaly 3 nebo 4 děti, 55 let, pokud vychovaly 2 děti, 56 let, pokud vychovaly 1 dítě, 57 let³⁶.

V únoru 2008 vláda ČR schválila návrh novely zákona o důchodovém pojištění, tzv. první etapu důchodové reformy. Mezi nejvýznamnější schválené úpravy patří postupné zvyšování důchodového věku až na 65 let u mužů a žen, které nevychovaly žádné dítě nebo jedno dítě, a 62 až 64 let u žen (podle počtu vychovaných dětí), pokud vychovaly alespoň dvě děti. Součástí úpravy je i postupné prodlužování potřebné doby pojištění až na 35 let pro vznik nároku na starobní důchod. V březnu 2008 ministr práce a sociálních věcí Petr Nečas navrhl zvýšit starobní důchod v průměru o 465 Kč, a to od srpna 2008.

³⁶ <http://www.mpsv.cz>, 2008

Plný/částečný invalidní důchod

Nárok na plný/částečný invalidní důchod má pojištěnec, jestliže se stal plně/částečně invalidním a získal potřebnou dobu pojištění nebo následkem pracovního úrazu. Pojištěnec je plně/částečně invalidní, jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti nejméně o 66 % u plně invalidního pojištěnce a o 33 % u částečně invalidního pojištěnce nebo je schopen pro zdravotní postižení soustavné výdělečné činnosti jen za zcela mimořádných podmínek.

Potřebná doba pojištění činí u pojištěnce ve věku do 20 let méně než jeden rok, od 20 let do 22 let jeden rok, od 22 let do 24 let dva roky, od 24 let do 26 let tři roky, od 26 let do 28 let čtyři roky a nad 28 let pět roků. Potřebná doba pojištění se zjišťuje z období před vznikem plné/částečné invalidity, a jde-li o pojištěnce ve věku nad 28 let, z posledních 10 let před vznikem plné invalidity. Podmínka potřebné doby pojištění se považuje za splněnou, byla-li získána v kterémkoliv období 10 roků po vzniku plné invalidity (u pojištěnce mladšího 24 let činí přitom potřebná doba pojištění dva roky). Podmínka potřebné doby pojištění se považuje za splněnou, vznikla-li plná invalidita následkem pracovního úrazu (nemoci z povolání)³⁷.

Dosažením věku 18 let vzniká nárok na plný invalidní důchod i osobám s trvalým pobytem na území ČR, které z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu se nemohly účastnit pojištění po potřebnou dobu a jejich plná invalidita vznikla před dosažením tohoto věku.

Výše důchodu se skládá ze dvou složek, a to ze základní výměry a z procentní výměry. Výše základní výměry důchodu činí od 1. ledna 2008 1 700 Kč měsíčně. Výše procentní výměry důchodu činí za každý celý rok doby pojištění u plně invalidního pojištěnce 1,5 % výpočtového základu a u částečně invalidního pojištěnce 0,75 % výpočtového základu.

Do doby pojištění se započítává i tzv. dopočtená doba, kterou je doba ode dne vzniku nároku na plný invalidní důchod do dosažení důchodového věku (u žen se přitom bere v úvahu důchodový věk stanovený pro bezdětné ženy). Do doby pojištění se započítává rovněž tzv. náhradní doba pojištění (stejně jako v případě starobního důchodu).

³⁷ <http://www.mpsv.cz>, 2008

Výše procentní výměry důchodu činí nejméně u plně invalidního pojištěnce 770 Kč měsíčně. U částečně invalidního pojištěnce tato procentní výměra činí nejméně 385 Kč měsíčně.

Procentní výměra u plného invalidního důchodu činí v těchto případech 45 % výpočtového základu, u částečně invalidního důchodu 22,5 % výpočtového základu. Pro účely stanovení výpočtového základu se za osobní vyměřovací základ považuje všeobecný vyměřovací základ, který o dva roky předchází roku přiznání plného invalidního důchodu, vynásobený příslušným koeficientem.

Takto stanovená výše procentní výměry je i minimální výší procentní výměry u plného/částečného invalidního důchodu osob, které se stanou plně/částečně invalidními před dosažením věku 28 let, je-li tento důchod přiznán před dosažením věku 18 let a dále u pojištěnce, který ke dni vzniku nároku na tento důchod získal alespoň 15 roků pojištění bez náhradních dob pojištění.

Zákonem č. 24/2006 Sb. byl s účinností od 1. února 2006 zrušen institut souběhu částečného invalidního důchodu s příjmem z výdělečné činnosti, takže výše příjmů z výdělečné činnosti poživatele tohoto důchodu nemá na výši důchodu a jeho výplatu vliv³⁸.

Vdovský a vdovecký důchod

Vdova má nárok na vdovský důchod po zemřelém manželovi, který byl poživatelem starobního, plného/částečného invalidního důchodu nebo splnil ke dni smrti podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na plný invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod, a nebo zemřel následkem pracovního úrazu (nemoci z povolání). Vdovec má nárok na vdovecký důchod za stejných podmínek jako vdova na vdovský důchod.

Vdovský důchod náleží po dobu jednoho roku od smrti manžela. Po uplynutí této doby má vdova nárok na vdovský důchod, jestliže pečuje o nezaopatřené dítě, pečuje o nezletilé dlouhodobě těžce zdravotně postižené dítě vyžadující mimořádnou péči nebo o zletilé dítě, které je převážně nebo úplně bezmocné. Dále má nárok tehdy, pokud pečuje o převážně nebo úplně bezmocného svého rodiče nebo rodiče zemřelého manžela, který s ní žije

³⁸ <http://www.mpsv.cz>, 2008

v domácnosti nebo pokud pečuje o takového rodiče, který je částečně bezmocný a starší 80 let. Nárok na vdovský důchod vzniká také tehdy, jestliže je vdova plně invalidní, dosáhla věku 55 let nebo důchodového věku, je-li důchodový věk nižší.

Nárok na vdovský důchod vznikne znovu, jestliže se splní některá z výše uvedených podmínek do pěti roků po zániku dřívějšího nároku na vdovský důchod. To platí obdobně i pro vdovecký důchod s tím, že věk pro další nárok na vdovecký důchod činí 58 let.

Výše důchodu se skládá ze dvou složek, a to ze základní výměry a z procentní výměry. Výše základní výměry důchodu činí od 1. ledna 2008 1 700 Kč měsíčně. Výše procentní výměry důchodu činí 50 % procentní výměry důchodu, na který měl nebo by měl nárok zemřelý v době smrti³⁹.

Sirotčí důchod

Nárok na sirotčí důchod má nezaopatřené dítě, jestliže mu zemřel rodič (osvojitel). Tuto dávku má právo pobírat také osoba, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů, a dítě na ni bylo v době její smrti odkázáno výživou, kterou nemohli ze závažných důvodů zajistit jeho rodiče. Pokud rodič nebo osoba byli poživateli starobního, plného/částečného invalidního nebo ke dni smrti splnili podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na plný invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod nebo zemřeli následkem pracovního úrazu (nemoci z povolání), mají nárok na uvedenou dávku.

Oboustranně osiřelé dítě má nárok na sirotčí důchod po každém ze zemřelých rodičů. Nárok na sirotčí důchod nevzniká po pěstounovi nebo jeho manželovi a zaniká osvojením. Pokud dojde ke zrušení osvojení, vznikne nárok na sirotčí důchod znovu.

Výše důchodu se skládá ze dvou složek, a to ze základní výměry a z procentní výměry. Výše základní výměry důchodu činí od 1. ledna 2008 1 700 Kč měsíčně. V případě oboustranného sirotka náleží základní výměra pouze jednou. Výše procentní výměry důchodu činí 40 % procentní výměry důchodu, na který měl nebo by měl nárok zemřelý v době smrti⁴⁰.

³⁹ <http://www.mpsv.cz>, 2008

⁴⁰ <http://www.mpsv.cz>, 2008

Tabulka č. 2.2: Typ a počet důchodů v lednu 2008

Typ důchodu	Počet	Poměr k poplatníkům pojistného v %
Starobní vč. předčasných	2 030 636	39,02
Invalidní vč. částečných	588 113	11,3
Pozůstalostní	104 060	2
Celkem	2 722 809	52,33

* Celkem klientů: 8 189 652 (důchodci, OSVČ, zaměstnanci, zaměstnavatelé, bez studentů)

Zdroj: ČSSZ - Přehled poplatníků pojistného ČSSZ. Dostupné z <<http://www.cssz.cz>>; vlastní úprava.

2.3.1.2 Nemocenské pojištění

Nemocenské pojištění zaměstnanců je upraveno těmito právními předpisy:

- Zákonem č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, v platném znění.
- Zákonem č. 88/1968 Sb., o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách v mateřství a o přídavcích na děti z nemocenského pojištění, v platném znění.
- Vyhláškou č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech, v platném znění.
- Vyhláškou č. 143/1965 Sb., o poskytování peněžitých dávek v nemocenském pojištění, v platném znění.
- Vyhláškou č. 31/1993 Sb., o posuzování dočasné pracovní neschopnosti pro účely sociálního zabezpečení, v platném znění.
- Vyhláškou č. 141/1958 o nemocenském pojištění a o důchodovém zabezpečení odsouzených, v platném znění⁴¹.

Dne 1. 1. 2008 nabývá účinnosti zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů. Tímto zákonem dochází k mnoha změnám v právních předpisech týkajících se nemocenského pojištění a pojistného⁴².

Systém nemocenského pojištění je určen pro osoby výdělečně činné, které v případech krátkodobých sociálních událostí zabezpečuje dávkami nemocenského pojištění. Jedná se

⁴¹ <http://www.cssz.cz>, 2008

⁴² <http://www.cssz.cz>, 2008

o nároková peněžitá plnění. Nemocenského pojištění se účastní zaměstnanci, popř. další osoby jim postavené na roveň a OSVČ. Zaměstnanci se musí povinně účastnit nemocenského pojištění, u OSVČ je nemocenské pojištění dobrovolné.

Z hlediska nemocenského pojištění se nerozlišuje, zda zaměstnanec je občanem ČR nebo občanem jiného státu. Nemocenského pojištění mohou být účastny jen osoby, které pracují v ČR pro zaměstnavatele se sídlem na území ČR. Zaměstnanci, kteří jsou činní pro zaměstnavatele, kteří nemají na území ČR sídlo, jsou v ČR pojištěni, pokud má zaměstnavatel sídlo na území státu EU nebo na území státu, s nímž ČR uzavřela mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení.

Vykonává-li zaměstnanec přechodně práci mimo území ČR, nemá to vliv na jeho pojištění. Zaměstnanci zaměstnavatelů se sídlem na území ČR, kteří mají místo výkonu práce trvale v cizině, jsou pojištěni podle českých předpisů, pokud mají trvalý pobyt na území ČR.

Od 1. ledna 2008 se v nemocenském pojištění zavádí tzv. karenční doba. Bude trvat první tři dny pracovní neschopnosti a během ní se nebude poskytovat nemocenská. Dávky nemocenského pojištění se vypočítají z denního vyměřovacího základu. Tím se rozumí součet hrubých příjmů za 12 kalendářních měsíců před vznikem nároku na dávku.

U OSVČ se pak jedná o součet měsíčních vyměřovacích základů pro placení záloh na pojistné v předchozím kalendářním roce, dělený počtem kalendářních dnů s vyloučením nezapočitatelných dnů. Denní vyměřovací základ pro výpočet dávek nemocenského pojištění se bude i nadále redukovat. Nově se také změnila procentní sazba pro výpočet nemocenského od čtvrtého dne dočasné pracovní neschopnosti. Místo 69 % z redukovaného denního vyměřovacího základu (DVZ) je tato sazba odstupňovaná - 60 % DZV od 4. do 30. kalendářního dne, 66 % DZV od 31. do 60. kalendářního dne a 72 % DZV od 61. kalendářního dne pracovní neschopnosti nebo karantény⁴³. U PPM a POČR činí tato procentní sazba 69 %.

Z nemocenského pojištění zaměstnanců se poskytují tyto dávky:

- nemocenské,
- podpora při ošetřování člena rodiny,
- vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství,

⁴³ <http://www.cssz.cz>, 2007

- peněžitá pomoc v mateřství.

Z nemocenského pojištění OSVČ se poskytují dvě dávky:

- nemocenské,
- peněžitá pomoc v mateřství.

Nemocenská – zaměstnanci

Nárok na tuto dávku mají zaměstnanci, kteří jsou uznáni dočasně neschopnosti k práci či z důvodu nařízené karantény. Co se týče účasti na nemocenském pojištění v době vzniku dočasné pracovní neschopnosti (karantény), tak tato podmínka je splněna i tehdy, došlo-li ke vzniku dočasné pracovní neschopnosti či počátku nařízené karantény sice v době po skončení nemocenského pojištění, ale v době, kdy má bývalý pojištěnec ještě zachovány nároky ze zaniklého nemocenského pojištění.

Nárok na nemocenské proto vznikne i v případě, že podmínky pro jeho přiznání se splnily v ochranné lhůtě nebo v době pobírání peněžitě pomoci v mateřství nebo podpory při ošetřování člena rodiny. Ochranná lhůta činí 7 dnů ode dne skončení zaměstnání. Jestliže byl zaměstnanec naposledy zaměstnán kratší dobu, činí ochranná lhůta jen tolik dnů, kolik dnů byl naposledy zaměstnán.

Nemocenská – OSVČ

OSVČ nesmí v době pracovní neschopnosti nebo karantény osobně vykovávat samostatnou výdělečnou činnost, musí mít zapláceno pojistné na nemocenské pojištění, musí být účastná nemocenského pojištění OSVČ po dobu aspoň 3 měsíců bezprostředně předcházejících dni vzniku pracovní neschopnosti (karantény). To však neplatí v případě, kdy účast na nemocenském pojištění OSVČ vznikla ode dne zahájení či znovuzahájení samostatné výdělečné činnosti.

Dávky nemocenského pojištění se poskytují za kalendářní dny po stanovenou dobu, tzv. podpůrčí dobu. Podpůrčí doba u nemocenského činí maximálně rok. V některých případech se do ní započítávají též předchozí období pracovní neschopnosti pro nemoc a nepracovní úraz. Kratší podpůrčí doba platí pro poživatele starobního důchodu a plného invalidního důchodu při pracovní neschopnosti z důvodu nemoci či nepracovního úrazu a činí 81 kalendářních dnů při těžce pracovní neschopnosti. Při více pracovních neschopnostech v kalendářním roce také činí v úhrnu 81 kalendářních dnů. Nemocenské se

poživateli starobního nebo plného invalidního důchodu poskytuje nejdéle do dne, jímž končí zaměstnání. Nemocenské náleží, trvá-li pracovní neschopnost (karanténa) déle než 3 kalendářní dny a poskytuje se od 4. kalendářního dne pracovní neschopnosti (karantény).

Podpora při ošetřování člena rodiny

Podpora při ošetřování člena rodiny se vyplácí v případě účasti na nemocenském pojištění v době vzniku potřeby ošetřování (péče) o člena rodiny. Nenáleží tehdy, pokud zaměstnanec nepracuje z důvodu ošetřování člena rodiny nebo z důvodu péče o dítě ve věku do 10 let ze stanovených důvodů. Jestliže osoba žije v domácnosti s ošetřovaným, tak se tato podmínka nevztahuje na ošetřování dítěte mladšího 10 let. Dále se jedná o nevykonávání práce v tom zaměstnání, z něhož byla podpora při ošetřování člena rodiny přiznána.

Podpora při ošetřování člena rodiny se poskytuje nejvýše po dobu prvních 9 kalendářních dnů, popř. nejvýše 16 kalendářních dnů zaměstnanci, který má v péči dítě do skončení povinné školní docházky a je jinak osamělý. Poživateli starobního nebo plného invalidního důchodu se poskytuje podpora při ošetřování člena rodiny nejdéle do dne, jímž končí zaměstnání.

Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství

Podmínkou pobírání této dávky je účast ženy na nemocenském pojištění, převedení těhotné zaměstnankyně nebo matky do konce 9. měsíce po porodu nebo zaměstnankyně, která kojí na jinou práci ze stanovených důvodů, a také pokles jejího výdělku z důvodu převedení bez jejího zavinění.

Vyrovnávací příspěvek se stanoví jako rozdíl denního vyměřovacího základu zjištěného ke dni převedení zaměstnankyně na jinou práci, a průměru jejích započitatelných příjmů připadajících na jeden kalendářní den v jednotlivých kalendářních měsících po tomto převedení⁴⁴. Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství se poskytuje nejdéle do nástupu ženy na mateřskou dovolenou a po ukončení mateřské dovolené nejdéle do konce devátého měsíce po porodu nebo skončení kojení.

⁴⁴ <http://www.mpsv.cz>, 2008

Peněžítá pomoc v mateřství – zaměstnankyně

Podmínkou je účast ženy na nemocenském pojištění, trvání ochranné lhůty nebo pobírání nemocenského až do začátku šestého týdne před očekávaným dnem porodu, získání alespoň 270 kalendářních dnů účasti na nemocenském pojištění v posledních dvou letech před porodem, porod a nevykonávání práce v tom zaměstnání, z něhož byla peněžítá pomoc v mateřství přiznána.

Peněžítá pomoc v mateřství – OSVČ

Podmínkou je zaplacení pojistného na nemocenské pojištění, osobně nevykonávat samostatnou výdělečnou činnost, získat též alespoň 180 dnů účasti na nemocenském pojištění osob samostatně výdělečně činných v období jednoho roku před porodem⁴⁵.

Peněžítá pomoc v mateřství se poskytuje maximálně 28 týdnů, popř. 37 týdnů v případě žen, které porodily více dětí současně a starají se alespoň o dvě z nich (ne již osamělým). Peněžítá pomoc v mateřství se poskytuje maximálně po dobu 22 týdnů, popř. 31 týdnů, nejdéle však do osmi měsíců věku dítěte. Peněžítá pomoc se poskytuje také zaměstnanci nebo zaměstnankyni, kteří převzali do své trvalé péče dítě, jež jim bylo svěřeno rozhodnutím příslušného orgánu nebo dítě, jehož matka zemřela, a to po dobu 22 týdnů ode dne převzetí dítěte, došlo-li k převzetí do 7 let věku dítěte.

Tabulka č. 2.3: Objem vyplacených dávek v roce 2007

Peněžité dávky celkem v Kč	34 670 904 249
Nemocenské	27 880 800 788
POČR	893 365 858
PPM	5 892 890 342
VPTM	3 847 261

Zdroj: ČSSZ - *Nemocenská statistika 2007*. Dostupné z <<http://www.cssz.cz>>; vlastní úprava.

2.3.2 Státní sociální podpora

Systém státní sociální podpory byl zaveden zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Státní sociální podpora je systém státních dávek určených především rodinám s nezaopatřenými dětmi. Jde o státem organizovanou sociální solidaritu mezi rodinami

⁴⁵ <http://www.mpsv.cz>, 2008

bezdětnými a rodinami s dětmi, mezi rodinami s vyššími příjmy a rodinami s nižšími příjmy⁴⁶. Systém je jednotný na celém území a je financován ze státního rozpočtu, z prostředků daňových poplatníků⁴⁷.

Dávkami státní sociální podpory se stát podílí na krytí nákladů na výživu a ostatní základní osobní potřeby dětí a rodin a také nákladů spojených s některými dalšími sociálními situacemi, je-li jejich poskytnutí z hlediska sociálního a ekonomického důvodné. Proto je také hlavním kritériem pro přiznání některých dávek příjmová situace rodiny.

Státní sociální podpora je určena především rodinám s dětmi. Stát se podílí na krytí nákladů na výživu a ostatní základní osobní potřeby dětí a rodin a podporuje děti a rodinu i při některých dalších sociálních událostech. Tím, že posiluje příjmy dohodnutých sociálních situací, zabraňuje propadu velkých skupin obyvatelstva do chudoby.

Přijetím zákona č. 261/2007 o stabilizaci veřejných rozpočtů, dochází od 1. ledna 2008 ke změnám dávek poskytovaných podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

Systém státní sociální podpory zahrnuje tyto dávky:

- přídavek na dítě,
- sociální příplatek,
- příspěvek na bydlení,
- rodičovský příspěvek,
- dávky pěstounské péče – příspěvek na úhradu potřeb dítěte, odměna pěstouna, příspěvek při převzetí dítěte, příspěvek na nákup motorového vozidla,
- porodné,
- pohřebné.

Přídavek na dítě

Tato dávka je poskytovaná rodinám s dětmi s rozhodným příjmem nižším než je 2,4násobek životního minima rodiny. Pro výpočet dávky se posuzuje příjem za předchozí kalendářní rok. Do příjmu se nezapočítává výživné, které v rozhodném období platila

⁴⁶ (KREBS, 2007)

⁴⁷ (FACHINELLI, 2003)

osoba dítěti, se kterým je pro účely této dávky společně posuzovanou. Přídavek se vyplácí ve třech výších podle věku dítěte.

Tabulka č. 2.4: Výše přídavku na nezaopatřené dítě od 1. ledna 2008

Věk nezaopatřeného dítěte	Výše přídavku na dítě měsíčně v Kč
do 6 let	500
6 - 15 let	610
15 - 26 let	700

Zdroj: MPSV ČR. *Státní sociální podpora po 1. lednu 2008*. Dostupné z <<http://www.mpsv.cz>>; vlastní úprava.

Sociální příplatek

Cílem této dávky je pomáhat rodinám s nízkými příjmy krýt náklady spojené se zabezpečováním jejich potřeb. Nárok má rodič, který se stará alespoň o jedno nezaopatřené dítě, pokud rozhodný příjem v rodině nepřevyšuje 2,0násobek životního minima rodiny. Pro výpočet dávky se posuzuje příjem za předchozí kalendářní čtvrtletí. Do příjmu se nezapočítává výživné, které v rozhodném období platila osoba dítěti. Pokud se příjem rodiny zvyšuje, příplatek se postupně snižuje.

Sociální příplatek se zvyšuje v případech, kdy dítě je dlouhodobě těžce zdravotně postižené, dlouhodobě zdravotně postižené nebo dlouhodobě nemocné. Zohledňují se také zdravotní postižení nebo osamělost rodiče. Vyšší sociální příplatek se poskytuje i rodinám, kde se narodilo více dětí současně, a to v době do tří let jejich věku. Může se také poskytnout rodinám, kde dítě studuje na střední škole v denní formě studia nebo na vysoké škole v prezenční formě studia.

Tabulka č. 2.5: Životní minimum a hranice čistého příjmu pro nárok na sociální příplatek od 1. ledna 2008

Počet a věk nezaopatřených dětí	ŽM rodiny	Hranice čistého příjmu měsíčně v Kč
jedno do 6 let	7 080	14 160
dvě 5, 8 let	9 040	18 080
tři 5, 8, 12 let	11 000	22 000
čtyři 5, 8, 12, 16 let	13 250	26 500

Zdroj: MPSV ČR. *Státní sociální podpora po 1. lednu 2008*. Dostupné z <<http://www.mpsv.cz>>; vlastní úprava.

Příspěvek na bydlení

Tato dávka se poskytuje rodinám a jednotlivcům s nízkými příjmy, bez ohledu na to, zda jde o byt obecní, družstevní, v soukromém vlastnictví nebo bydlení ve vlastním domě. Nárok má vlastník nebo nájemce bytu, který je v bytě přihlášen k trvalému pobytu, jestliže 30 % (v Praze 35 %) příjmů rodiny nestačí k pokrytí nákladů na bydlení a zároveň těchto 30 % (v Praze 35 %) příjmů rodiny je nižší než příslušné normativní náklady stanovené zákonem.

Normativní náklady na bydlení jsou stanoveny jako průměrné náklady na bydlení podle velikosti obce a počtu členů v domácnosti⁴⁸. Zahrnují pro nájemní byty částky nájemného v souladu se zákonem o nájemném a pro družstevní byty a byty vlastníků obdobné náklady. Dále jsou do nich zahrnuty ceny služeb a energií. Jsou propočítány na přiměřené velikosti bytů pro daný počet osob v nich trvale bydlících. Výše příspěvku na bydlení se stanoví jako rozdíl mezi normativními náklady na bydlení a násobkem rozhodného příjmu a koeficientu 0,30 (Praze 0,35).

Rodičovský příspěvek

Nárok má rodič, který po celý kalendářní měsíc osobně, celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině a které zakládá nárok na rodičovský příspěvek. Rodičovský příspěvek je stanoven ve třech výměrách daných v pevných měsíčních částkách - zvýšené (11 400 Kč), základní (7 600 Kč) a snížené (3 800 Kč). Rodič si může zvolit čerpání rodičovského příspěvku po dobu dvou, tří nebo čtyř let.

Volbou doby čerpání si rodič zároveň volí i k ní příslušnou výši příspěvku, a to rychlejší čerpání rodičovského příspěvku – po PPM ve zvýšené výměře (11 400 Kč) do 24 měsíců věku dítěte. O tuto formu čerpání však může požádat pouze rodič, který má nárok na PPM ve výši alespoň 380 Kč za kalendářní den. Klasické čerpání - po PPM v základní výměře (7 600 Kč) do 36 měsíců věku dítěte. O tuto formu čerpání může požádat pouze rodič, který má nárok na PPM. Pomalejší čerpání - po PPM nebo od narození dítěte (nevznikl-li nárok na PPM) v základní výměře (7 600 Kč) do 21 měsíců věku dítěte a dále ve snížené výměře (3 800 Kč) do 48 měsíců věku dítěte⁴⁹.

⁴⁸ <http://www.mpsv.cz>, 2008

⁴⁹ <http://www.mpsv.cz>, 2008

U zdravotně postižených dětí má rodič nárok na tento příspěvek ode dne posouzení dítěte jako dítěte dlouhodobě (těžce) zdravotně postiženého v základní výměře (7 600 Kč) do 7 let věku dítěte.

Dávky pěstounské péče

Dávky pěstounské péče se poskytují v souvislosti s péčí o dítě, o které se rodiče nemohou nebo nechtějí starat a které je svěřené do pěstounské péče.

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

Nárok má nezletilé dítě svěřené do pěstounské péče. Poskytuje se nejdéle do 26. roku věku dítěte, pokud zůstane dítě nezaopatřené ve společné domácnosti s bývalým pěstounem. Výše příspěvku činí u nezaopatřeného dítěte 2,30násobek životního minima dítěte, u zaopatřeného nezletilého dítěte 1,40násobek životního minima dítěte. V případě zdravotního postižení se příspěvek zvyšuje. Koeficient, kterým se násobí životní minimum dítěte činí 2,35 u dlouhodobě nemocného dítěte, 2,90 u dlouhodobě zdravotně postiženého dítěte a 3,10 u dlouhodobě těžce zdravotně postiženého dítěte.

Odměna pěstouna

Nárok má pěstoun, kterému bylo svěřeno dítě do pěstounské péče. Výše odměny pěstouna je ve výši životního minima jednotlivce za každé dítě svěřené do pěstounské péče. K 1. lednu 2008 činí odměna pěstouna za jedno dítě 3 126 Kč měsíčně⁵⁰.

Odměna pěstouna ve zvláštních případech

Nárok má pěstoun, který se stará alespoň o tři děti v pěstounské péči nebo pokud je pěstounovi svěřeno alespoň jedno dítě, které vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Výše odměny pěstouna činí za kalendářní měsíc součin částky životního minima jednotlivce a koeficientu 5,50. Za každé další dítě v pěstounské péči se odměna pěstouna zvyšuje o 0,5 životního minima jednotlivce za každé svěřené dítě a o 0,75 životního minima jednotlivce, jde-li o další dítě.

Příspěvek při převzetí dítěte

Nárok na tuto jednorázovou dávkou má pěstoun, který převzal dítě do pěstounské péče. Výše příspěvku při převzetí dítěte je stanovena pevnými částkami podle věku dítěte.

⁵⁰ <http://www.mpsv.cz>, 2008

Tabulka č. 2.6: Výše příspěvku při převzetí dítěte od 1. ledna 2008

Věk dítěte	Výše příspěvku při převzetí dítěte měsíčně v Kč
do 6 let	8 000
6 - 15 let	9 000
15 - 26 let	10 000

Zdroj: MPSV ČR. *Státní sociální podpora po 1. lednu 2008*. Dostupné z <<http://www.mpsv.cz>>; vlastní úprava.

Příspěvek na nákup motorového vozidla

Nárok na tuto dávku má pěstoun, který má v pěstounské péči minimálně čtyři děti. Další podmínkou je, že toto vozidlo nesmí být používáno k výdělečné činnosti. Příspěvek může činit až 70 % ceny vozidla, nejvýše však 100 000 Kč. Příspěvek může být také poskytován na opravu vozidla.

Porodné

Tato dávka je poskytována ženě (matce), která porodila dítě. Pokud žena, která porodila dítě zemřela, má na dávku nárok otec a tím pádem je porodné vyplaceno jemu. Nárok má také osoba, která převzala dítě do jednoho roku do trvalé péče nahrazující péči rodičů. Výše porodného činí 13 000 Kč na každé narozené dítě.

Pohřebné

Pohřebné náleží jednorázově osobě, která vypravila pohřeb nezaopatřenému dítěti nebo osobě, která byla rodičem nezaopatřeného dítěte, a to za podmínky, že zemřelá osoba měla ke dni úmrtí trvalý pobyt na území ČR. Výše pohřebného je stanoveno pevnou částkou ve výši 5 000 Kč.

2.3.3 Sociální pomoc

Systém sociální pomoci řeší situace, kdy jsou ohrožena práva občana, občan se nachází ve stavu hmotné nouze nebo v sociální nouzi a není schopen si zabezpečit svoje potřeby vlastními silami. Řeší také to, kdy mu tyto situace hrozí.

Základní nástroje sociální pomoci:

- *Poradenství* – hlavním cílem je poskytnout pomoc při řešení obtížných sociálních situací občanů, do kterých se dostali.

- *Sociálněprávní ochrana* – poskytuje se nezletilým dětem a občanům, kteří nemají způsobilost k právním úkonům a občanům, kteří své oprávněné zájmy a zákonem chráněná práva nejsou schopni vlastními silami uplatňovat a tyto zájmy a práva by mohly být ohroženy.
- *Sociální prevence* – slouží k ochraně společnosti před sociálně patologickými jevy (kriminalita, toxikomanie, xenofobie...), které ohrožují její základní hodnoty⁵¹.
- *Sociální služby* – jedná se o pomoc při péči o vlastní osobu, zajištění stravování, ubytování, pomoc při zajištění chodu domácnosti, ošetřování, pomoc s výchovou apod. Mezi sociální služby patří např. pečovatelská služba, domovy důchodců, stacionáře, azylové domy, ústavy sociální péče apod.

Sociální pomoc je financována z veřejných prostředků, zejména z prostředků státního rozpočtu. Výše dávek může být jednotná nebo se může odvozovat od výše příjmu.

Systém sociální pomoci v hmotné nouzi je upraven zákonem č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. Poskytuje se osobám s nedostatečnými příjmy. Snahou je motivace osob k aktivní snaze zajistit si prostředky k uspokojení životních potřeb. Je to jedno z opatření, pomocí kterého Česká republika bojuje proti sociálnímu vyloučení. Vychází z principu, že každá pracující osoba se musí mít lépe než ta, která nepracuje, popřípadě se práci vyhýbá.

Zákon vymezuje několik situací spojených s nedostatečným zabezpečením základní obživy, bydlení a mimořádnými událostmi. Napomáhá řešení některých nárazových životních situací. Stanovuje, že každá osoba má nárok na poskytnutí základních informací, které vedou nejenom k řešení její současné situace, ale i k předcházení vzniku hmotné nouze. Nedílnou součástí pomoci v hmotné nouzi je sociální práce s klienty.

Osoba nebo rodina se nachází ve stavu hmotné nouze tehdy, pokud nemá dostatečné příjmy a její celkové sociální a majetkové poměry neumožňují uspokojení základních životních potřeb a tyto příjmy nemůže z objektivních důvodů zvýšit (vlastní prací, prodejem, využitím majetku apod.) a vyřešit tak svoji nelehkou situaci vlastním přičiněním.

⁵¹ (KREBS, 2007)

V hmotné nouzi není osoba, která např. neprojevuje snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním, není v pracovním nebo obdobném vztahu, nevykonává samostatnou výdělečnou činnost, je/není vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání, bez vážných důvodů odmítla vykonávat krátkodobé zaměstnání a účastnit se v cíleném programu k řešení zaměstnání apod.

Mezi dávky, které poskytují pomoc v hmotné nouzi patří:

- příspěvek na živobytí,
- doplatek na bydlení,
- mimořádná okamžitá pomoc.

Příspěvek na živobytí

Jedná se o dávku, která pomáhá osobě či rodině při nedostatečném příjmu. Nárok má osoba nebo rodina, pokud po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje příjem této osoby či rodiny částky živobytí. Částka je stanovena pro každou osobu individuálně, a to na základě hodnocení její snahy a možností.

Pro stanovení živobytí rodiny se jednotlivé částky živobytí osob sčítají. Částka živobytí se odvíjí od částek životního a existenčního minima. Částka živobytí u osoby, která není zaměstnána nebo jinak výdělečně činná po dobu delší než 12 měsíců, činí částku existenčního minima. Neplatí to u osoby, která dosáhla věku 55 let, pobírá částečný invalidní důchod nebo je rodičem osobně pečujícím o dítě ve věku do 12 let. Výše příspěvku na živobytí se stanovuje jako rozdíl mezi živobytím osoby či rodiny a jejich příjmem, od kterého se odečtou přiměřené náklady na bydlení. Přiměřené náklady na bydlení jsou náklady na bydlení, maximálně však do výše 30 %, v Praze 35 %, příjmu osoby či rodiny.

Doplatek na bydlení

Tato dávka řeší nedostatek příjmu k uhrazení nákladů na bydlení tam, kde vlastní příjmy osoby či rodiny včetně příspěvku na bydlení ze systému státní sociální podpory jsou nedostačující. Dávka je poskytována nájemci nebo vlastníku bytu, který má nárok na příspěvek na živobytí a na příspěvek na bydlení. Zákon umožňuje poskytnout doplatek na bydlení i ve výjimečných případech, kdy žadatel nemá nárok na příspěvek na živobytí, případně i žadatel, který nemá nárok na příspěvek na bydlení, protože využívá jinou než

nájemní formu bydlení. Výše doplatku na bydlení je stanovena tak, aby po zaplacení odůvodněných nákladů na bydlení zůstala osobě či rodině částka živobytí.

Mimořádná okamžitá pomoc

Tato dávka pomoci v hmotné nouzi je poskytována osobám, které se ocitnou v situacích, které je nutno bezodkladně řešit. Je vyplácena tehdy, pokud nejsou plněny podmínky hmotné nouze, ale v případě neposkytnutí pomoci osobě hrozí vážná újma na zdraví. Lze ji poskytnout v částce, která doplní příjem osoby do výše existenčního minima (v případě nezaopatřeného dítěte do životního minima). Osobám, které jsou postiženy vážnou mimořádnou událostí (živelní pohroma, větrná pohroma, ekologická havárie, požár apod.), lze dávku poskytnout až do výše 15násobku částky životního minima jednotlivce, tj. až do výše 46 890 Kč.

V případě nedostatku prostředků k úhradě jednorázového výdaje spojeného např. se zaplacením poplatku za vystavení duplikátů osobních dokladů nebo v případě ztráty peněžních prostředků, je možné dávku poskytnout až do výše tohoto jednorázového výdaje. Při nedostatku prostředků k nákupu nebo opravě předmětů dlouhodobé potřeby nebo k uhrazení odůvodněných nákladů vznikajících v souvislosti se vzděláním nebo se zájmovou činností nezaopatřených dětí, lze dávku poskytnout až do výše těchto výdajů, max. však v průběhu kalendářního roku do výše 10násobku částky životního minima jednotlivce, tj. až do částky 31 260 Kč⁵². Pokud jde o osoby ohrožené sociálním vyloučením, např. o osoby vracející se z vězení, z dětského domova a z pěstounské péče, tak po dosažení zletilosti nebo po ukončení léčby chorobných závislostí se jim může poskytnout dávka až do výše 1000 Kč. V průběhu roku může být dávka poskytnuta opakovaně, součet však nesmí překročit 4násobek částky životního minima jednotlivce, tj. maximálně částku 12 504 Kč.

⁵² <http://www.mpsv.cz>, 2008

3 Správa sociálního zabezpečení v České republice

3.1 Vymezení sociální správy

Sociální správa není pojmem příliš starým. Předcházel mu pojem chudinská správa, kterou se označovala veřejná administrativa provádějící chudinské zákony v 17. a 18. století. Pojem sociální správa se poprvé objevuje až koncem 19. století, pravděpodobně v souvislosti s Bismarckovými zákony zavádějícími sociální pojištění.

„Sociální správa byla našimi předky pojímána jako soustava institucí a orgánů, které realizovaly sociálněpolitické cíle, strategie, úkoly, programy, projekty.“ „V nejstarším pojetí je sociální správa chápána jako mocenský nástroj sociální politiky státu“⁵³.

„Sociální správu v širším pojetí lze charakterizovat jako souhrn orgánů a organizací, konajících v sociální sféře procesu a realizujících sociální politiku určitými nástroji, prostředky a technikami“⁵⁴.

3.2 Financování sociální správy

Rozhodující otázkou pro výstavbu sociální správy je stanovení zdrojů a způsobů financování sociálních činností.

Sociální správa má náklady dvojího druhu:

- náklady na činnost - náklady na dávky a poskytování služby pro klienta,
- správní náklady - náklady na mzdy, údržbu, komunikaci, dopravu apod.

Náklady na činnost jsou spojeny s cíli, kterých má být dosaženo, zatímco správní náklady jsou pouze prostředkem k dosažení hlavního cíle, tj. uspokojení klienta. Platí zde zásada, že správní náklady nemají převyšovat určitý zlomek všech nákladů na sociální správu. Podíl správních nákladů na celkových nákladech na sociální správu je důležitým ukazatelem sociální efektivity. Podíl nákladů je různý podle druhu sociálních činností. Je relativně nejnižší u poskytování peněžitých dávek, vyšší u poskytování sociálních služeb.

⁵³ (TOMEŠ, 2002)

⁵⁴ (TOMEŠ, 2002)

Správní náklady se dále dělí na:

- investiční - jsou potřebné jako prostředky, které umožňují provoz činnosti,
- neinvestiční - na mzdy a ostatní provozní náklady správy (na telekomunikace, dopravu, údržbu apod.).

Veřejná sociální správa se zásadně financuje převodem peněz - redistribucí. Redistributivními zdroji jsou zpravidla daně a daňové úlevy, poplatky, pokuty, dary a dědictví⁵⁵. Sociální správu financuje stát, samospráva, zaměstnavatel, nestátní organizace, občan nebo účastník. Mezi základní principy financování veřejné sociální správy patří princip přerozdělování, rovnosti, efektivnosti, únosnosti, dostupnosti a subsidiarity.

Rozpočtová pravidla vydávaná MF stanoví způsob financování ze státního rozpočtu. Při průběžné financování se dávky v daném období vyplácejí přímo z příspěvků vybraných v tomto období. Hlavní roli zde hraje rozpočet, ve kterém se bilancují příjmy a výdaje pro každé finanční období. Na příjmové straně je nejdůležitější získat příjmy, na výdajové straně je nejdůležitější co nejpřesněji předpovědět pravděpodobné náklady.

Co se týče financování státní politiky zaměstnanosti, tak v jednotlivých zemích se systémy správy zaměstnanosti řeší různě a existují i rozdílné způsoby jejich financování. Existují programy pojištění pro případ nezaměstnanosti, které jsou součástí sociálního pojištění nebo jsou zcela nezávislé na sociálním pojištění. Programy poskytování dávek v nezaměstnanosti existují ve formě programu sociálního pojištění s placením pojistného do fondů. Metody, které se používají pro financování pojištění v nezaměstnanosti jsou v podstatě stejné jako u ostatních složek sociálního pojištění. Příspěvky tvoří pevnou procentuální část mzdy. Na financování nezaměstnanosti často přispívá i vláda. Pojištění v nezaměstnanosti je spravováno státními orgány nebo je svěřeno samosprávným veřejnoprávním institucím.

Metody financování sociální správy:

- *Průběžné financování* - příjmy jsou ve stejném období opět vydávány (přerozdělení v sociálním prostoru), např. metoda státního rozpočtu, rozpočtu všeobecné zdravotní pojišťovny.

⁵⁵ (TOMEŠ, 2002)

- *Fondové financování* - příjmy jsou uloženy na účtech a investovány ve prospěch majitele účtu (přerozdělením v sociálním čase), např. z účelových fondů, z penzijního připojištění.
- *Úlevami daňovými nebo z poplatků* - jedná se o jiný způsob financování ze státního rozpočtu nebo veřejnoprávních samosprávných rozpočtů⁵⁶.

3.3 Orgány správy sociální zabezpečení

Právní úpravu o organizaci a provádění sociálního zabezpečení obsahuje zákon č. 582/1991 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. ledna 1992.

Sociální zabezpečení provádějí zejména tyto orgány:

- Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR.
- Česká správa sociálního zabezpečení.
- Krajské správy sociálního zabezpečení.
- Okresní správy sociálního zabezpečení.
- Obce.

Dále se na organizaci podílejí tyto orgány státní správy:

- Ministerstvo vnitra ČR.
- Ministerstvo spravedlnosti ČR.
- Ministerstvo obrany ČR.

3.4 Správa sociální pojištění

Sociální pojištění spravuje *Česká správa sociálního zabezpečení*. ČSSZ zpočátku byla koncipována jako státní úřad pro poskytování dávek, tedy jako správa, která spravovala sociální zabezpečení podle zákona č. 100/1988 Sb. V roce 1990 jí byla svěřena správa nemocenského pojištění, kterou do té doby spravovaly odbory (Ústřední rada odborů). Od roku 1995 bylo důchodové zabezpečení nahrazeno důchodovým pojištěním a správa tohoto pojištění byla svěřena do kompetence ČSSZ. V současné době ČSSZ spravuje důchodové a nemocenské pojištění a současně také vybírá pojistné pro politiku zaměstnanosti. Na správě sociálního pojištění se podílí také KSSZ a OSSZ.

⁵⁶ (TOMEŠ, 2002)

3.5 Správa státní sociální podpory

Státní sociální podporu spravuje *Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR*. Tento systém financuje ze své kapitoly ve státním rozpočtu, protože podle zákona náklady na státní sociální podporu hradí stát. MPSV ČR je také kontrolním orgánem a dohlíží nad dodržováním zákona. Okresní úřady zřídily kontaktní místa jako svá odloučená pracoviště. Tato kontaktní místa jsou přebírána pověřenými obcemi. Kontaktní místa přijímají žádosti občanů o dávky systému státní sociální podpory.

3.6 Správa sociální pomoci

Orgány státní správy, které na úseku sociální péče vykonávají sociální správu jsou: *Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, okresní úřady, kraje a obce*. Samosprávné kraje a obce jednájí jednak ve vlastní působnosti, která je jim dána zákonem, jednak z přenesené působnosti, kdy ze zákona vystupují jako regionální/místní orgány státní moci.

3.7 Česká správa sociálního zabezpečení

Česká správa sociálního zabezpečení je samostatnou rozpočtovou organizací podřízenou Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR. Byla ustanovena s účinností od 1. září 1990. ČSSZ jako orgán státní správy vykonává působnost v oblasti sociálního zabezpečení (důchodového a nemocenského pojištění) a lékařské posudkové služby.

Podle zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení plní ČSSZ např. tyto úkoly:

- rozhoduje o dávkách důchodového pojištění, pokud není v uvedeném zákoně stanoveno, že o nich rozhoduje jiný orgán sociálního zabezpečení a zařizuje výplaty těchto dávek,
- rozhoduje o povinnosti občana vrátit dávku důchodového pojištění poskytnutou neprávem nebo v nesprávné výši, pokud je o této dávce oprávněna rozhodovat,
- vybírá pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti,
- jedná před soudem v řízení o přezkoumání rozhodnutí ve věcech sociálního zabezpečení,
- plní úkoly při výplatě dávek sociálního zabezpečení do ciziny,

- řídí a kontroluje činnost okresních správ sociálního zabezpečení atd.⁵⁷.

ČSSZ také kontroluje plnění povinností subjektů sociálního zabezpečení, posuzuje zdravotní stav a pracovní schopnost občanů pro účely sociálního zabezpečení, vede evidenci práce neschopných občanů a v určených případech provádí nemocenské pojištění.

Ústředí ČSSZ sídlí v Praze. Tvoří ho pět úseků složených z celkem 21 odborů a jednoho samostatného oddělení a dále šest organizačních útvarů přímo řízených ředitelkou ČSSZ. Kromě toho ředitelka řídí celkem 15 krajských správ sociálního zabezpečení. V působnosti krajských správ sociálního zabezpečení jsou okresní správy sociálního zabezpečení (viz. příloha č. 3). Pražská správa sociálního zabezpečení a Městská správa sociálního zabezpečení mají na starosti územní pracoviště. Územních pracovišť PSSZ je 12 a územních pracovišť MSSZ dvě. Služby veřejnosti tak poskytuje celkem 92 pracovišť ČSSZ v rámci celé ČR.

3.7.1 Působnosti ČSSZ při aplikaci práva sociálního zabezpečení v ES

ČSSZ vykonává podle Nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 a 574/72 (tzv. koordinační nařízení) působnost (s výjimkou rezortů obrany, vnitra, spravedlnosti a financí) pro důchody, peněžité dávky v nemoci a mateřství a peněžité dávky vyplácené při pracovních úrazech a nemocích z povolání a další určené působnosti.

ČSSZ aplikuje koordinační nařízení vůči 27 státům Evropy a vykonává funkce jako:

- kompetentní instituce,
- instituce místa bydliště a místa pobytu, a to v rozsahu a způsobem, který odpovídá vnitrostátním působnostem ČSSZ v oblasti důchodového a nemocenského pojištění,
- styčný orgán pro celou ČR v oblasti důchodového a nemocenského pojištění,
- instituce určená pro provádění konkrétních ustanovení koordinačních nařízení (posuzování příslušnosti k právním předpisům, potvrzování dob pojištění) pro celou ČR⁵⁸.

⁵⁷ <http://www.cssz.cz>, 2008

⁵⁸ <http://www.cssz.cz>, 2007

3.7.2 Poslání a strategické cíle ČSSZ pro období 2007 - 2011

Aby Česká správa sociálního zabezpečení mohla plnit všechny úkoly, které jí stanovuje zákon, přijala řadu koncepčních dokumentů. Těmi se při své činnosti řídí. Aktuálním základním koncepčním a strategickým dokumentem je přitom materiál jménem „Poslání a strategické cíle ČSSZ pro období 2007-2011“. Poslání ČSSZ zní:

„ČSSZ je moderní úřad, nositel sociálního pojištění, jenž efektivně funguje způsobem, který odpovídá technologiím informační společnosti 3. tisíciletí, a je proklnut výlučnou orientací na vytvoření maximální hodnoty pro klienta, a tím dosažení co nejvyššího splnění jeho očekávání a co nejvyšší míry jeho spokojenosti“⁵⁹.

Strategické cíle:

- centralizace informačního systému ČSSZ,
- příprava a realizace vnitrostátní a mezinárodní výměny dat,
- pokračovat ve zdokonalování administrativy systému DP a NP a výběru pojistného,
- komplexní řešení bezpečnosti informací v ČSSZ.

Prioritní úkoly – trvalé:

- výběr pojistného a snižování pohledávek,
- úroveň rozhodovací a kontrolní činnosti v hlavních procesech.

Prioritní úkoly v roce 2007:

- Příprava na zajištění provádění novelizace předpisů v oblasti nemocenského pojištění, důchodového pojištění a pojistného na sociální zabezpečení.
- Další rozvoj EKIS v oblasti správní ekonomiky, dokončení implementace personalistiky mezd, unifikace procesu objednávek na regionech. Další rozvoj v oblasti ekonomiky dávek a výběru pojistného, včetně integrace výplat dávek EKIS.
- Aktualizace základního dokumentu „Cílová architektura informační a komunikační infrastruktury IS ČSSZ na období do roku 2013.“
- Realizace infrastrukturních a transformačních projektů.
- Pokračování personální stabilizace úseku LPS ČSSZ se zaměřením na kvalitu a udržení efektivity posuzování.

⁵⁹ <http://www.cssz.cz>, 2007

- Aktivní součinnost LPS ČSSZ při tvorbě koncepce a eventuální transformaci posudkové služby resortu práce a sociálních věcí.
- Přijmout a uplatnit bezpečnostní opatření k zajištění bezpečného užívání elektronické identity zaměstnanců ČSSZ a elektronické značky ČSSZ, k tomu zpracovat a vést příslušné agendy.
- Nastavení vnitřního kontrolního systému v ČSSZ a ověření funkčnosti v souladu s mezinárodními standardy a důrazem na ověřování bezpečnosti dat.
- Příprava na hodnocení kvality interního auditu podle mezinárodních standardů.
- Příprava a realizace mezinárodní elektronické výměny dat v oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s aplikací nového Nařízení Rady EU č. 883/2004 a jeho prováděcího nařízení.
- Optimalizace věkové a kvalifikační struktury ČSSZ⁶⁰.

3.7.3 Výběr pojistného v roce 2006

3.7.3.1 Výběr pojistného a jeho úspěšnost

Úspěšnost výběru pojistného a příslušenství je ovlivněna výší předpisu pojistného a příslušenství a jeho naplněním. Je dána poměrem objemu celkového inkasa k objemu celkového předpisu. Úspěšnost výběru ovlivňuje ekonomická síla, specifika regionu a platební morálka plátců pojistného a dlužníků. K naplnění dochází dvěma způsoby – vůlí subjektu dobrovolně platit a vymáháním a právním zajištěním pohledávek.

ČSSZ je velmi úspěšná ve výběru pojistného. To dokazuje vysoký přebytek v sociálním pojištění. Úspěšnost výběru pojistného ukazuje, kolik procent z pojistného a příslušenství předepsaného plátcům pojistného ČSSZ skutečně vybere. V roce 2006 činil celkový předpis pojistného 321 353,82 mil. Kč a celkové inkaso 324 349,87 mil. Kč. Úspěšnost výběru za rok 2006 dosáhla výše 100,93 % (viz. příloha č. 7).

3.7.3.2 Správa portfolia pohledávek na pojistném a příslušenství

ČSSZ eviduje pohledávky vůči plátcům pojistného v celkové výši 59 720,70 mil. Kč za rok 2006. Dluh na pojistném dosahuje 28 119,93 mil. Kč, dluh na penále 30 496,80 mil. Kč a dluh na pokutách 186,89 mil. Kč. Ve splátkovém režimu jsou vedeny pohledávky ve výši 917,1 mil. Kč. Pohledávky vůči odhlášeným plátcům pojistného činily

⁶⁰ <http://www.cssz.cz>, 2007

v roce 2006 35 604,2 mil. Kč. Na pohledávky vůči neodhlášeným plátcům připadá 23 199,4 mil. Kč celkového objemu pohledávek (viz. příloha č. 8).

V oblasti správy portfolia pohledávek byly v roce 2006 zaznamenány tyto skutečnosti:

- pohledávky na penále tvoří 51,06 % celkových pohledávek,
- pohledávky za odhlášenými subjekty tvoří 59,62 % všech pohledávek,
- pohledávky za dlužníky nad 30 mil. Kč tvoří 28,9 % pohledávek celkem,
- přibližně 64 % pohledávek je vůči malým organizacím.

3.7.3.3 Vymáhání a právní zajištění pohledávek na pojistném a příslušenství

Vymáhání a zajišťování pohledávek bylo v roce 2006 realizováno OSSZ, PSSZ a MSSZ Brno ve smyslu platné právní úpravy, a to všemi dostupnými zákonnými formami správního výkonu rozhodnutí a soudního výkonu rozhodnutí včetně mezinárodního prvku, uplatňováním pohledávek v konkurzních a vyrovnacích řízeních. Při realizaci vymáhání a zajišťování pohledávek bylo současně postupováno ve smyslu interních předpisů ČSSZ⁶¹.

V roce 2006 OSSZ, PSSZ a MSSZ Brno realizovaly celkem 201 635 výkonů rozhodnutí. Ve stanoveném roce bylo k vymáhání příslušným útvarům OSSZ, PSSZ a MSSZ Brno předáno celkem 180 727 vykonatelných titulů.

Ve správním výkonu rozhodnutí bylo v roce 2006 vymáháno celkem 137 601 vykonatelných titulů - 6 557 310 908 Kč a cestou správního výkonu rozhodnutí vymoženy pohledávky ve výši 3 135 468 432 Kč.

64 036 návrhů na soudní výkon rozhodnutí podaly OSSZ, PSSZ a MSSZ Brno v roce 2006. Došlo zde také k nárůstu o 3 239 soudních exekucí. Cestou soudního výkonu rozhodnutí byla v roce 2006 uplatněna celková výše pohledávek ve výši 5 519 587 401 Kč. U osmi okresních správ, pokud jde o porovnání výše pohledávek vymáhaných cestou soudního výkonu rozhodnutí za hodnocené období a stejné období předchozího roku, došlo v roce 2006 k poklesu výše vymáhaných pohledávek.

OSSZ, PSSZ a MSSZ Brno v roce 2006 nepodaly žádný návrh na prohlášení konkurzu na majetek dlužníků. Do již prohlášených konkurzů bylo přihlášeno 1 168 pohledávek.

⁶¹ <http://www.cssz.cz>, 2007

V roce 2006 byly takto uplatněny pohledávky v celkové výši 1 569 351 571 Kč. Z ukončených konkurzních řízení byly v roce 2006 uspokojeny pohledávky v celkové výši 316 450 941 Kč.

Do vyrovnacích řízení byla přihlášena v roce 2006 jedna pohledávka a ve vyrovnacích řízeních byly uplatněny pohledávky v celkové výši 47 125 443 Kč. Z ukončených vyrovnacích řízení byla v roce 2006 uspokojena pohledávka v celkové výši 1 106 081 Kč.

3.7.4 Plnění rozpočtu v roce 2006

V roce 2006 činily příjmy ČSSZ celkem 324 871 mil. Kč a celkové výdaje 308 182 mil. Kč⁶².

3.7.4.1 Příjmy

ČSSZ měla pro rok 2006 rozpočtem stanoveny celkové příjmy (daňové i nedaňové) ve výši 326 772 mil. Kč. Daňové příjmy byly pro rok 2006 stanoveny ve výši 325 700 mil. Kč. Pojistné na důchodové pojištění bylo stanoveno ve výši 270 331 mil. Kč, pojistné na nemocenské pojištění ve výši 39 892 mil. Kč a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti ve výši 15 477 mil. Kč. Skutečnost příjmů na pojistném a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti činila 323 435 mil. Kč. V rámci těchto příjmů činilo pojistné na důchodové pojištění 268 401 mil. Kč, pojistné na nemocenské pojištění 39 697 mil. Kč a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti 15 337 mil. Kč. Nedaňové příjmy byly pro rok 2006 stanoveny ve výši 1 072 mil. Kč. Skutečnost nedaňových příjmů činila 1 436 mil. Kč.

Tabulka č. 3.1: Stanovené a skutečné celkové příjmy v roce 2006 (v mil. Kč)

	Stanovené příjmy	Skutečné příjmy
Pojistné na DP	270 331	268 401
Pojistné na NP	39 892	39 697
PSPZ	15 477	15 337
Daňové příjmy	325 700	323 435
Nedaňové příjmy	1 072	1 436
Celkové příjmy	326 772	324 871

Zdroj: ČSSZ - Zprávy o činnosti. *Zpráva o činnosti ČSSZ za rok 2006*. Dostupné z <<http://www.cssz.cz>>; vlastní úprava.

⁶² <http://www.cssz.cz>, 2007

3.7.4.2 Výdaje

Výdaje na důchody

Rozpočet na dávky důchodového pojištění byl pro rok 2006 stanoven ve výši 266 258 mil. Kč. Skutečnost činila 266 226 mil. Kč. Starobní důchody byly vyplaceny ve výši 188 949 mil. Kč, plné invalidní důchody ve výši 37 239 mil. Kč, částečné invalidní důchody ve výši 11 802 mil. Kč, vdovské důchody ve výši 18 924 mil. Kč, vdovecké důchody ve výši 1 810 mil. Kč a sirotčí důchody ve výši 2 740 mil. Kč.

Výdaje na ostatní dávky

Rozpočet na ostatní dávky byl pro rok 2006 stanoven ve výši 34 778 mil. Kč. Skutečnost činila 34 738 mil. Kč. U nemocenského činila skutečnost 26 963 mil. Kč, podpora při ošetřování člena rodiny dosáhla výše 825 mil. Kč, vyrovnávací příspěvek v mateřství a těhotenství činil 4 mil. Kč a peněžitá pomoc v mateřství dosáhla výše 4 981 mil. Kč.

Výdaje na odškodnění

Podle zákona č. 217/1994 Sb. se poskytují jednorázové peněžní částky některým obětem nacistické perzekuce. V roce 2006 dosáhly tyto výdaje výše 0,082 mil. Kč. Podle zákona č. 39/2000 Sb. se poskytují jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945. V roce 2006 bylo vyplaceno 0,18 mil. Kč. Podle zákona č. 261/2001 Sb. se poskytují jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů. V roce 2006 bylo vyplaceno 1,273 mil. Kč. Podle zákona č. 172/2002 Sb. se poskytují jednorázové peněžní částky osobám odvezeným do SSSR nebo do táborů, které SSSR zřídil v jiných státech. Do konce roku 2006 bylo vyplaceno 1,572 mil. Kč. Podle Nařízení vlády č. 622/2004 Sb. se poskytuje příplatek k důchodu ke zmírnění některých křivd způsobených komunistickým režimem v oblasti sociální. V roce 2006 bylo vyplaceno 177,761 mil. Kč. Podle zákona č. 357/2005 Sb. se poskytuje ocenění účastníkům národního odboje za vznik a osvobození Československa a některým pozůstalým po nich, zvláštní příplatek k důchodu některým osobám, jednorázová peněžní částka některým účastníkům národního boje za osvobození v letech 1939 až 1945. V roce 2006 bylo vyplaceno 821,831 mil. Kč⁶³.

⁶³ <http://www.cssz.cz>, 2007

Celkem rozpočet na odškodnění a příspěvek k důchodu činil 1 015 mil. Kč a prostředky rezervního fondu činily 7,62 mil. Kč. Vyčerpáno bylo 1 002,62 mil. Kč a prostředky ve výši 20 mil. Kč byly převedeny do rezervního fondu na rok 2007.

Provozní výdaje

Výdaje programového financování, výdaje na mzdy vč. souvisejících výdajů a věcné výdaje byly pro rok 2006 po úpravách stanoveny ve výši 5 811 mil. Kč. Skutečnost čerpání těchto výdajů činila 6 195 mil. Kč.

Výdaje na financování programů

Schválený rozpis prostředků na program „Rozvoj a obnova materiálně technické základny ČSSZ“ pro rok 2006 činil 797 mil. Kč. Upravený rozpočet dosáhl výše 1 026 mil. Kč. Podprogram „Pořízení, obnova a provozování IKT ve správě ČSSZ“ dosáhl výše 587 mil. Kč a podprogram „Reprodukce majetku ve správě ČSSZ“ 439 mil. Kč. Čerpání dosáhlo celkové výše 1 110 mil. Kč, z toho podprogram „Pořízení, obnova a provozování IKT ve správě ČSSZ“ ve výši 726 mil. Kč a podprogram „Reprodukce majetku ve správě ČSSZ“ dosáhl výše 384 mil. Kč. ČSSZ pro programové financování měla k dispozici i mimorozpočtové finanční zdroje - rezervní fond v úhrnné částce 548 mil. Kč. Z této částky bylo aktivně zapojeno převodem na příjmový účet MPSV celkem 333 mil. Kč. Po odpočtu 36 mil. Kč vrácených prostředků z příjmového účtu MPSV zpět do rezervního fondu, činila konečná aktivace 297 mil. Kč.

Mzdové prostředky

V 2006 bylo podle rozpisu zaměstnanců stanoveno 8 033 zaměstnanců. Upravený rozpis počtu zaměstnanců k roku 2006 činil 8 587 zaměstnanců. Rozpis počtu zaměstnanců byl naplněn ve výši 8 307. Skutečný fyzický stav zaměstnanců ke konci roku 2006 činil 8 521. Rozpis mzdových prostředků pro rok 2006 byl stanoven ve výši 1 954 637 tis. Kč, z toho prostředky na platy 1 952 247 tis. Kč a ostatní platby za provedenou práci 2 390 tis. Kč. V průběhu roku byl rozpis prostředků na platy upraven a upravený rozpočet spolu s rezervním fondem dosáhl výše 2 128 224 tis. Kč. Vyčerpáno bylo 2 125 215 tis. Kč. Odvod pojistného na SZ a příspěvek na SPZ činil 552 102,60 tis. Kč. Pojistné na zdravotní pojištění bylo uhrazeno ve výši 191 245,90 tis. Kč.

Věcné výdaje

Věcné výdaje na rok 2006 byly stanoveny ve výši 1 319 mil. Kč. Z prostředků rezervního fondu bylo aktivně zapojeno celkem 270 mil. Kč. Skutečné čerpání činilo 1 587 mil. Kč.

Tabulka č. 3.2: Stanovené a skutečné celkové výdaje v roce 2006 (v mil. Kč)

	Stanovené výdaje	Skutečné výdaje
Výdaje na dávky celkem	301 036	300 964
Výdaje na příspěvek k důchodům	185	178
Výdaje na odškodnění zákony č. 39,261,172	0	3
Výdaje na odškodnění -zákon č. 357/2005	830	842
Výdaje na přesídlené osoby z Kazachstánu	2	2
Provozní výdaje celkem	5 811	6 195
Výdaje celkem	307 862	308 182

Zdroj: ČSSZ - Zprávy o činnosti. *Zpráva o činnosti ČSSZ za rok 2006*. Dostupné z <<http://www.cssz.cz>>; vlastní úprava.

3.7.4.3 Komparace příjmů a výdajů na důchodové a nemocenské pojištění s rokem 2005

Tzv. účet sociálního pojištění, který obsahuje příjmy a výdaje na důchodové a nemocenské pojištění, byl v roce 2006 v přebytku, a to 10 miliard Kč. Vyplývá to z účetní evidence ČSSZ⁶⁴.

V roce 2006 vybrala ČSSZ na pojistném na důchodové pojištění 268,5 miliardy Kč, tj. o cca 18,4 miliardy Kč víc než ve stejném období roku 2005.

⁶⁴ <http://www.cssz.cz>, 2007

Tabulka č. 3.3: Rozbor příjmů na důchodové pojištění k 31. 12. 2006 (v Kč)

Příjmy	Rok	
	2005	2006
Pojistné od zaměstnavatelů	179 681 873 941,22	193 936 849 118,78
Pojistné od zaměstnanců	54 322 428 110,43	58 632 068 245,14
Pojistné od OSVČ	15 525 898 284,19	15 801 710 693,16
Dobrovolné pojistné	49 629 128,33	55 866 616,28
Penále	511 149 318,93	17 202 003,21
Pokuty	14 267 285	13 279 557,04
Příjmy z pojistného na DP	250 105 246 068,1	268 456 976 233,61

Zdroj: ČSSZ - Zprávy o činnosti. *Zpráva o činnosti ČSSZ za rok 2006*. Dostupné z <<http://www.cssz.cz>>; vlastní úprava.

Na starobní, pozůstalostní a invalidní důchody (dávky důchodového pojištění) vyplatila přibližně 266,3 miliardy Kč. Tzv. účet důchodového pojištění ČSSZ tak byl na konci roku 2006 v přebytku celkem 2,2 miliardy Kč.

Tabulka č. 3.4: Rozbor výdajů na důchodové pojištění k 31. 12. 2006 (v Kč)

Výdaje	Rok	
	2005	2006
Starobní důchod	174 106 779 575,19	193 933 636 649,21
Invalidní důchod	34 553 501 193,46	37 124 154 564,25
Invalidní důchod částečný	10 435 070 471,74	11 766 829 009,03
Vdovské důchody	17 789 536 687,59	18 864 882 152,53
Vdovecké důchody	1 629 360 322,19	1 804 958 205,20
Sirotčí důchody	2 646 648 548,53	2 731 414 003,99
Výdaje na dávky DP	241 160 896 798,70	266 225 874 584,21

Zdroj: ČSSZ - Zprávy o činnosti. *Zpráva o činnosti ČSSZ za rok 2006*. Dostupné z <<http://www.cssz.cz>>; vlastní úprava.

Na pojistném na nemocenské pojištění ČSSZ za rok 2006 vybrala 40,6 miliardy Kč, tedy o cca 2,9 miliardy Kč víc než ve stejném období předchozího roku.

Tabulka č. 3.5: Rozbor příjmů na nemocenské pojištění k 31. 12. 2006 (v Kč)

Příjmy	Rok	
	2005	2006
Pojistné od zaměstnavatelů	27 579 081 564,76	29 767 050 030,19
Pojistné od zaměstnanců	9 193 026 296,61	9 922 350 012,32
Pojistné od OSVČ	824 942 238,75	837 933 449,00
Penále	80 323 464,46	2 703 171,87
Pokuty	2 242 002,38	2 086 787,48
Přirážka k pojistnému	-179 228,00	686 067,00
Neidentifikované daňové příjmy	-104 671,11	2 020 078,53
Diskontní úrok od bank	14,72	1,33
Jiné náhrady dávek	3 686 903,36	4 234 792,31
Ostatní výnosy	8 275 799,91	16 621 085,64
Příjmy z pojistného na NP	37 691 294 385,84	40 555 685 475,67

Zdroj: ČSSZ - Zprávy o činnosti. *Zpráva o činnosti ČSSZ za rok 2006*. Dostupné z <<http://www.cssz.cz>>; vlastní úprava.

Výdaje na nemocenské, POČR, VMTM a PPM (dávky nemocenského pojištění) přitom činily 32,8 miliardy Kč. Tzv. účet nemocenského pojištění ČSSZ byl na konci roku 2006 v přebytku 7,8 miliardy Kč.

Tabulka č. 3.6: Rozbor výdajů na nemocenské pojištění k 31. 12. 2006 (v Kč)

Výdaje	Rok	
	2005	2006
Nemocenské	26 258 125 303	26 962 635 796
POČR	818 737 249	824 982 860
VPTM	4 492 063	4 249 161
PPM	4 578 903 956	4 981 485 707
Výdaje na dávky NP	31 660 258 571	32 773 353 524

Zdroj: ČSSZ - Zprávy o činnosti. *Zpráva o činnosti ČSSZ za rok 2006*. Dostupné z <<http://www.cssz.cz>>; vlastní úprava.

Výdaje na administraci systému důchodového pojištění ke konci roku 2006 činily 4,7 miliardy Kč (metodika MF, vyhláška MF č. 76/2005). Výdaje ale neodpovídají realitě. Skutečným důvodem je to, že se ČSSZ v roce 2006 připravovala na nový zákon o nemocenském pojištění a za tímto účelem jí byl navýšen rozpočet na související provozní výdaje o 394 696 tis. Kč. Použitím metodiky stanovené MF jsou tyto výdaje určeny na nemocenské pojištění rozložené i na výdaje na administraci důchodů. Z těchto uvedených důvodů ČSSZ pro vyhodnocení bilance systému nemocenského a důchodového nepoužívá výdaje na administraci.

3.7.5 Rozpočet v roce 2007

Pro ČSSZ byly stanoveny celkové rozpočtové příjmy ve výši 344 723 376 tis. Kč a rozpočtové výdaje ve výši 317 860 541 tis. Kč. Rozpočet ČSSZ na rok 2007 vychází ze schváleného rozpočtu kapitoly 313 – MPSV.

K posouzení reálnosti stanoveného rozpočtu daňových příjmů a dávkových výdajů je nutné analyzovat přiměřeně rozsáhlý časový úsek výběru pojistného a výplat dávek. Nicméně prvotní odhady signalizují, že ukazatel příjmů z pojistného je reálný. Za předpokladu, že dochází i nadále k vysoké úspěšnosti výběru pojistného a k předpokládanému růstu mezd bude rozpočet příjmů z pojistného naplněn. Závazný ukazatel dávek důchodového pojištění je nedostatečný. První prognózy ukazují, že objem prostředků zajistí běžnou výplatu důchodů a pokryje náklady na valorizaci k 1. 1. 2007. Ve schváleném rozpočtu nejsou zajištěny prostředky na úpravu vdovských důchodů ve výši 570 mil. Kč a bude chybět část prostředků na poskytnutí záloh České poště na výplatu důchodů počátkem ledna 2008.

Rozpis prostředků na výplatu ostatních sociálních dávek se jeví rovněž jako podhodnocený. Pro krytí výdajů na nemocenské dávky nebude rozepsaná výše rozpočtu postačovat⁶⁵.

3.7.5.1 Rozpis ukazatelů pro rok 2007

Nedávkové výdaje jsou pro ČSSZ stanoveny specifickým ukazatelem „Ostatní výdaje organizací státní správy celkem“ ve výši 5 059 541 tis. Kč⁶⁶. Tento ukazatel zahrnuje výdaje na platy a na ostatní platby za provedenou práci vč. souvisejících výdajů, výdaje

⁶⁵ <http://www.cssz.cz>, 2007

⁶⁶ <http://www.cssz.cz>, 2007

na programové financování a věcné výdaje. Výdaje na platy a ostatní platby za provedenou práci jsou rozepsány ve výši 2 108 431 tis Kč.

Do rozpisu platů nejsou zahrnuta rozpočtová opatření trvalého charakteru z 2. pololetí 2006 vč. delimitace 55 pracovních míst LPS z ČSSZ na úřady práce. Pro rok 2007 byl ČSSZ stanoven rozpisem MPSV limit 8 310 míst. Návrh vnitřního rozpisu prostředků na platy předpokládá vnitřní systemizaci ČSSZ k 1. 1. 2007 bez zohlednění agendy odškodnění podle zákona č. 357/2005 Sb. a na usnesení vlády č. 648/V/2006. Tyto prostředky budou rozepsány po obdržení příslušného rozpočtového opatření z MPSV. Prostředky budou rozepsány vnitřním rozpisem dle schválených normativů a na schválenou systemizaci⁶⁷.

Prostředky na programové financování jsou rozepsány na program „Rozvoj a obnova materiálně technické základny ČSSZ“ v celkové částce 704 159 tis. Kč. Od roku 2006 jsou součástí systému programového financování vedle investičních akcí také akce provozní. Tyto akce představují výdaje na pořízení drobného hmotného dlouhodobého majetku, na opravy apod.

Na základě usnesení vlády č. 1090/2006 může ČSSZ používat prostředky rezervního fondu 2007 pouze se souhlasem vlády ČR. V období do vystavení potřebných rozhodnutí pro provozní akce není možné s rezervním fondem počítat. Věcné výdaje (výdaje na pohoštění a dary) jsou ve schváleném rozpisu stanoveny samostatným rozpočtovým limitem a pro rok 2007 jsou schválené v částce 1 466 881 tis. Kč. Vzhledem k nárůstu rozsahu stávajících úkolů ČSSZ a k nutnosti příprav na zajišťování úkolů v budoucnosti, je tento rozpis zcela nepostačující.

Návrh vnitřního rozpisu věcných výdajů regionálním pracovištím pro rok 2007 vychází z ročního výdajového rámce, který je odvozen z roku 2006. Návrh předpokládá rozpis věcných výdajů pro regiony na období do 30. 6. 2007⁶⁸. Pokud rozpočtem přidělené finanční prostředky postačují k financování potřeb pouze jednoho kalendářního měsíce, příslušná KSSZ/PSSZ/MSSZ požádá správce rozpočtu ČSSZ o zvýšení rozpočtu na další tři kalendářní měsíce. V žádosti ovšem tyto organizace musí zdůvodnit čerpání rozpočtových prostředků za uplynulé období a zdůvodnit potřeby a požadavky

⁶⁷ <http://www.cssz.cz>, 2007

⁶⁸ <http://www.cssz.cz>, 2007

na následující období. Finanční prostředky budou přidělovány rozpočtovými opatřeními maximálně do výše „výdajového rámce“ daného finančního místa na rok 2007. Pokud region v průběhu roku 2007 uplatní oprávněný a zdůvodněný požadavek navíc, správce rozpočtu jej ve schválené výši rozepíše a současně o stejnou částku zvýší výdajový rámec.

Vnitřní rozpis věcných výdajů pro ústředí vychází z požadavků vlastníků procesů, z rozpočtových možností omezených směrnými čísly MPSV a z aktuálních zasmluvněných akcí. Výdaje související s novými objekty KSSZ, akce IKT budou blokovány v rezervě stanovené v rámci možností schváleného rozpisu MPSV a budou uvolněny před uzavřením příslušných smluv na danou akci (individuálním příslibem).

Pro krytí závazků z konkrétních smluv vystavuje správce rozpočtu ČSSZ individuální přísliby. Individuální přísliby vystaví na každou novou smlouvu uzavřenou po 1. 1. 2007, ze které vyplývá budoucí finanční závazek ČSSZ a na každou smlouvu, uzavřenou v roce 2006, event. dříve, jejíž platnost přechází do roku 2007.

Ostatní výdaje jsou realizovány prostřednictvím limitovaného příslibu přiděleného příslušnému finančnímu místu. Rozpočtové prostředky věcných výdajů rozepsané správcem kapitoly 313 představují jen kolem 66 % zdůvodněných požadavků jednotlivých finančních míst ČSSZ pro rok 2007. Prostředky, kterými pak ČSSZ skutečně disponuje (tzn. po odečtení neovlivnitelných výdajů – např. poplatky České poště), nedovolují finančně krýt ani potřeby základního provozu, tím méně potřeby nových přibývajících agend.

Vnitřní finanční strategie ČSSZ se za těchto okolností již několik let nemění. Je zaměřena na maximálně účelné využívání vnitřních rezerv, na operativní úpravy rozpisů rozpočtů konkrétních finančních míst a na operativní posuzování priorit ve variabilní části rozpočtového spektra⁶⁹. Pro financování územních pracovišť se uplatňuje systém věcných rozpočtových výdajů, jejichž prostřednictvím se provádí kontrola převážné části variabilních výdajů. Mimořádné a jednorázové výdaje podléhají vždy standardnímu rozhodovacímu a schvalovacímu procesu.

⁶⁹ <http://www.cssz.cz>, 2007

Financování provozu ČSSZ v roce 2007 je vedle rozpočtových zdrojů doplňováno rezervním fondem. Použití rezervního fondu je podmíněno souhlasem vlády ČR na rozdíl od předchozích období.

3.7.5.2 Výdaje nekryté schváleným rozpočtem na rok 2007

Do této skupiny jsou zahrnuty tyto výdaje:

- výdaje na financování odškodňovacích agend,
- věcné výdaje na krytí mimořádné potřeby v oblasti IKT,
- věcné výdaje na financování další etapy jako přípravy na důchodovou reformu v celkové výši 300 000 tis. Kč,
- výdaje na realizaci zákona o nemocenském pojištění ve výši 134 000 tis. Kč,
- výdaje na úrazové pojištění ve výši 606 690 tis. Kč,
- výdaje na přesídlení osob s prokázaným českým původem z Kazachstánu.

3.8 Krajská správa sociálního zabezpečení pro Zlínský kraj

Krajská správa sociálního zabezpečení pro Zlínský kraj metodicky řídí OSSZ Kroměříž, Uherské Hradiště, Vsetín a Zlín. KSSZ zajišťují informační servis pro klienty v rozsahu stanoveném příslušnou vnitřní organizační směrnicí. KSSZ mohou se souhlasem ředitelky ČSSZ a v rámci přidělených rozpočtových prostředků, zřizovat a spravovat školící střediska. KSSZ se podílí na tvorbě celostátní koncepce v oblasti důchodového pojištění, nemocenského pojištění a pojistného a rovněž na tvorbě koncepce provádění, resp. výkonu správy důchodového pojištění, nemocenského pojištění a pojistného. Rozhodují o promíjení penále podle zákona o pojistném a zajišťují informační servis pro klienty.

V rámci své působnosti zastupují ČSSZ v jednání před příslušnými soudy a podávají návrhy v probíhajícím soudním řízení ve věcech nemocenského pojištění a pojistného, důchodového pojištění, náhrady škody způsobené státu, organizací nebo malou organizací nesprávným postupem při provádění nemocenského pojištění. Dále podávají návrhy na prohlášení konkurzu u příslušných krajských soudů na základě předchozího souhlasu ředitelky ČSSZ, přihlášení oprávněných pohledávek ČSSZ do konkursního a vyrovnacího řízení, jestliže byl konkurz prohlášen na základě návrhu jiného věřitele, pohledávek přihlášených do konkurzního řízení a vyrovnacího řízení, vymáhaných pohledávek, připojení k trestnímu řízení, podávání návrhů na zrušení a likvidaci obchodních

společností, v jednání ve věcech obchodně právních, občansko právních a pracovně právních apod.⁷⁰.

V roce 2006 došlo k poklesu počtu OSVČ, které vykonávaly činnost o 403, z toho s povinností platit zálohy o 796. Důvodem toho, že došlo poklesu těchto osob může být podle mě to, že některé OSVČ nepodnikaly, ale byly v systému sociálního pojištění evidovány nebo samostatně výdělečnou činnost nevykonávaly jako jediný zdroj příjmu.

Tabulka č. 3.7: Evidence KSSZ pro Zlínský kraj v r. 2005 a 2006

	Rok 2005		Rok 2006	
	Počet	Počet pojištěnců	Počet	Počet pojištěnců
Organizace	1 720	153 447	1 721	164 243
Malé organizace	12 707	61 774	12 796	63 066
OSVČ	50 605	39 987*	50 202	39 191*

* povinnost platit zálohy na DP

Zdroj: ČSSZ - Zprávy o činnosti. *Zpráva o činnosti ČSSZ za rok 2006*. Dostupné z <<http://www.cssz.cz>>; vlastní úprava.

3.8.1 Komparace výběru pojistného v roce 2006 a 2005

Předpis pojistného, penále a pokut a jejich úhrady

Ve srovnání s rokem 2005 došlo k nárůstu předpisů pojistného, penále, pokut o 770 253 Kč a úspěšnost výběru pojistného v roce 2006 se zvýšila o 1,71 %. Z důvodu toho, že byly např. uhrazeny pohledávky, došlo podle mě k nárůstu předpisu, a tím se zvýšila i úspěšnost výběru.

Tabulka č. 3.8: Předpis pojistného, penále a pokut a jejich úhrady (v tis. Kč)

Období	Rok	
	2005	2006
Celkem předpis	13 964 326	14 734 579
Celkem úhrada	13 894 261	14 912 297
Úspěšnost výběru k předpisům	99,50%	101,21%

Zdroj: ČSSZ - Zprávy o činnosti. *Zpráva o činnosti ČSSZ za rok 2006*. Dostupné z <<http://www.cssz.cz>>; vlastní úprava.

⁷⁰ <http://www.cssz.cz>, 2008

Pohledávky

Ve srovnání s rokem 2005 došlo ke snížení celkové výše pohledávek o částku 156 131 380 Kč. Pohledávky evidované v roce 2006 za organizacemi tvoří 34,96 % z celkového objemu a dosahují výše 1 467 365 808 Kč. Pohledávky malých organizací činí 54,40 % tj. 2 283 321 304 Kč a pohledávky OSVČ 10,63 %. K poklesu pohledávek došlo u malých organizací. Domnívám se, že to může být způsobeno tím, že pohledávky byly uhrazeny z vyrovnávacích nebo konkurzních řízení. Pohledávka evidovaná v roce 2006 za plátcí OSVČ se v porovnání s evidovanou pohledávkou v roce 2005 zvýšila o 50 209 657 Kč.

Tabulka č. 3.9: Pohledávky KSSZ pro Zlínský kraj v r. 2005 a 2006 (v Kč)

Období	Rok	
	2005	2006
Organizace	1 467 902 465	1 467 365 808
Malé organizace	2 489 125 684	2 283 321 304
OSVČ	396 021 641	446 231 298
Celkem	4 353 049 790	4 196 918 410

Zdroj: ČSSZ - Zprávy o činnosti. *Zpráva o činnosti ČSSZ za rok 2006.*

Dostupné z <<http://www.cssz.cz>>; vlastní úprava.

Největší dlužníci v roce 2006:

- Let, a. s., Kunovice (176 770 330 Kč)
- Letecké závody, a. s., Kunovice (172 264 014 Kč)
- MORAVAN – AEROPLANES a. s. (146 281 456 Kč)
- Zbrojovka Jablůnka, a. s., v likvidaci (128 815 165 Kč)
- Zbrojovka Vsetín – KM, v likvidaci (85 161 697 Kč)

Všichni tito uvedení dlužníci jsou v likvidačním řízení a na všechny dlužníky byl prohlášen konkurs.

Exekuční činnost

V roce 2006 bylo zahájeno celkem 12 498 výkonů rozhodnutí, což je o 1 230 více než v roce 2005. Oproti roku 2005 bylo v roce 2006 ve výkonu rozhodnutí o 20 149 599 Kč méně. Vymoženo bylo ve srovnávaném období o 22 725 202 Kč méně. Myslím si, že tím,

že se plátcí snaží pravidelněji odvádět měsíční pojistné, se celková částka ve výkonu rozhodnutí snížila oproti roku 2005.

Tabulka č. 3.10: Vymáhání pojistného výkonem rozhodnutí

Období	Rok	
	2005	2006
Částka ve výkonu (Kč)	720 142 767	699 993 168
Výkonem uhrazeno (Kč)	290 343 471	267 618 269

Zdroj: ČSSZ - Zprávy o činnosti. *Zpráva o činnosti ČSSZ za rok 2006*. Dostupné z <<http://www.cssz.cz>>; vlastní úprava.

3.8.2 Komparace sociálního pojištění v roce 2006 a 2005

Důchodové pojištění

V roce 2006 bylo celkem sepsáno 14 427 žádostí o důchody, což je o 601 žádostí více než v roce 2005. V rámci KSSZ pro Zlínský kraj došlo k nárůstu všech druhů důchodů, a to sepsaných v organizacích i na OSSZ.

Tabulka č. 3.11: Počet žádostí o důchod sepsaných organizacemi a KSSZ v r. 2005 a 2006

Období	Rok	
	2005	2006
Sepsaných organizací	4 396	4 674
Sepsaných OSSZ	9 430	9 753

Zdroj: ČSSZ - Zprávy o činnosti. *Zpráva o činnosti ČSSZ za rok 2006*. Dostupné z <<http://www.cssz.cz>>; vlastní úprava.

Nemocenské pojištění

Ve srovnání roku 2005 a 2006 v počtu případů uplatňovaných nároků na výplatu dávek nemocenského pojištění na OSSZ v rámci Zlínského kraje došlo ke snížení počtu dávek nemocenského pojištění a k nárůstu objemu dávek nemocenského pojištění vyplacených OSSZ.

Domnívám se, že nárůst objemu vyplacených dávek nemocenského pojištění OSSZ byl způsobený tím, že některé firmy ve Zlínském kraji se dostaly do existenčních problémů. Např. na firmu TCT, a. s. v Rožnově pod Radhoštěm byl prohlášen konkurs a tím ukončila svou činnost. Zaměstnanci v tomto období byli pod tlakem výpovědí a byli nuceni ukončit pracovní poměr. Než si našli nové pracovní pozice, využívali dávku nemocenského pojištění za účelem např. využití času než si najdou nové zaměstnání.

Tabulka č. 3.12: Počet dávek nemocenského pojištění v r. 2005 a 2006

Období	Rok	
	2005	2006
Počet dávek NP vyplacených OSSZ	113 215	109 220
Objem dávek vyplacených OSSZ (v Kč)	502 570 494	540 593 081
Objem všech vyplacených dávek NP včetně organizací (v Kč)	1 351 005 727	1 373 421 179

Zdroj: ČSSZ - Zprávy o činnosti. *Zpráva o činnosti ČSSZ za rok 2006*. Dostupné z <<http://www.cssz.cz>>; vlastní úprava.

OSVČ

Při srovnání údajů v počtu OSVČ vykonávající činnost v roce 2006 s údaji roku 2005 došlo k nepatrnému poklesu o 403 osob. Pokles byl také zaznamenán u OSVČ s povinností platit zálohy na pojistné důchodového pojištění, a to celkem o 796 OSVČ oproti počtu v roce 2005. Dochází zde také k úbytku OSVČ, které se dobrovolně účastní nemocenského pojištění - o 996 osob méně oproti roku 2005.

Tabulka č. 3.13: Vývoj počtu OSVČ v r. 2005 a 2006

	Rok	
	2005	2006
Počet OSVČ vykonávajících činnost	50 605	50 202
OSVČ povinné platit zálohy na DP	39 987	39 191
OSVČ účastny na NP	16 905	15 909

Zdroj: ČSSZ - Zprávy o činnosti. *Zpráva o činnosti ČSSZ za rok 2006*. Dostupné z <<http://www.cssz.cz>>; vlastní úprava.

Závěr

V této diplomové práci se zabývám sociální politikou Evropské unie, systémem sociálního zabezpečení v České republice, Českou správou sociálního zabezpečení a Krajskou správou sociálního zabezpečení pro Zlínský kraj.

V první části se zabývám sociální politikou EU, kde ukazuji několik náhledů na vymezení pojmu „sociální politika“. Charakterizovala jsem zde také dokumenty a mezinárodní organizace, které přispěly k vývoji sociální politiky EU. V sociální politice EU rozeznáváme tři základní modely, které popisují v kapitole 1.5 a následně interpretuji evropský sociální model.

Systému sociálního zabezpečení v ČR se věnuji v druhé části diplomové práce. Zabývám se systémem sociálního pojištění, státní sociální podpory a sociální pomoci. V rámci systému sociálního pojištění jsou poskytovány dávky důchodového a nemocenského pojištění, které jsem detailně charakterizovala v kapitole 2.3. Dalšími důležitými částmi jsou státní sociální podpora a sociální pomoc, ze které se poskytuje pomoc v hmotné nouzi. Tyto dva systémy a dávky jež poskytují, jsem taktéž detailně popsala.

Cílem třetí části této práce bylo ukázat, jak je spravováno sociální zabezpečení v ČR. Převážně se v této části věnuji činnosti ČSSZ, kde jsem nastínila úspěšnost výběru pojistného za rok 2006, to, jak byly spravovány pohledávky na pojistném a příslušenství a jak bylo realizováno vymáhání a zajišťování pohledávek na pojistném a příslušenství. Dále jsem také vymezila, jak ČSSZ plnila rozpočet v roce 2006 a jaké byly příjmy a výdaje na důchodové a nemocenské pojištění v roce 2005 a 2006. Došla jsem k závěru, že v roce 2006 ČSSZ vybrala na pojistném na důchodové pojištění zhruba o 18,4 mld. Kč více a na pojistném na nemocenské pojištění o cca 2,9 mld. Kč více než v roce 2005. Na dávky důchodového pojištění vyplatila ČSSZ zhruba o 20 mld. Kč více a na dávky nemocenského pojištění o cca 1 mld. Kč více než v předchozím roce.

Srovnání výběru pojistného a sociálního pojištění ve Zlínském kraji v letech 2005 a 2006 provádím také ve třetí části diplomové práce. Došla jsem k závěru, že úspěšnost výběru pojistného se oproti roku 2005 zvýšila. Podle mě je to díky tomu, že došlo k uhrazení velkého počtu pohledávek. V rámci KSSZ pro Zlínský kraj došlo k nárůstu všech druhů

důchodů. V oblasti nemocenského pojištění mohu konstatovat, že oproti roku 2005 došlo k nárůstu objemu vyplácených dávek nemocenského pojištění OSSZ. Myslím si, že je to způsobeno tím, že několik firem v tomto kraji ukončilo svou činnost a zaměstnanci začali využívat dávku nemocenského pojištění.

V této diplomové práci jsem tedy představila sociální politiku EU, charakterizovala systém sociálního zabezpečení v ČR a ukázala, jak je spravováno sociální zabezpečení v ČR z pohledu ČSSZ a KSSZ pro Zlínský kraj v letech 2005 a 2006. Domnívám se tedy, že se mi cíle stanoveného v úvodu diplomové práce podařilo dosáhnout.

Seznam použité literatury

Knihy

1. BRDEK, M. a JÍROVÁ, H. *Sociální politika v zemích EU a ČR*. 1. vyd. Praha: Codex Bohemia, 1998. 392 s. ISBN 80-85963-71-X.
2. KOLDINSKÁ, K., PIKOROVÁ, G., ŠVEC, L., TOMEŠ, I. *Sociální zabezpečení osob migrujících mezi státy*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 246 s. ISBN 978-80-7179-622-0.
3. KREBS, V. a kol. *Sociální politika*. 4. vyd. Praha: Aspi, 2007. 504 s. ISBN 978-80-7357-276-1.
4. MUNKOVÁ, G. a kol. *Sociální politika v evropských zemích*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004. 192 s. ISBN 80-246-0780-8.
5. TOMEŠ, I. *Sociální politika – teorie a mezinárodní zkušenost*. 2. vyd. Praha: Sociopress, 2001. 264 s. ISBN 80-86484-00-9.
6. TOMEŠ, I. a kol. *Sociální správa*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 304 s. ISBN 80-7178-560-1.

Elektronické publikace

7. FACHINELLI, H. *Sociální politika a sociální zabezpečení*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2003. ISBN 80-248-0337-2.
8. KLVAČOVÁ, E. a JÍROVÁ, H. *Sociální politika v EU* [online]. 2004. [cit. 2007-11-10]. Dostupné z <<http://www.businessinfo.cz/files/file4520.pdf>>.
9. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Státní sociální podpora po 1. lednu 2008* [online]. 2008. [cit. 2008-02-18]. Dostupné z <http://www.mpsv.cz/files/clanky/4781/Letak_SSP_2008.pdf>.
10. ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ - Dokumenty. *Poslání a strategické cíle ČSSZ pro období 2007-2011* [online]. 2007. [cit. 2008-02-15]. Dostupné z <<http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/dokumenty/dokumenty.htm>>.

11. ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ - Zprávy o činnosti. *Zpráva o činnosti ČSSZ za rok 2006* [online].2007. [cit. 2008-03-10]. Dostupné z <<http://www.cssz.cz/cz/informace/informacni-materialy/zpravy-o-cinnosti.htm>>.

WWW stránky

12. *Amsterodamská smlouva* [online].2001. [cit. 2007-11-10]. Dostupné z <<http://cpkp.cz/jc/socpoleu.html>>.
13. ČSSZ - *Co se změnilo v sociálním zabezpečení od 1. ledna 2008* [online].2007. [cit.2008-01-12]. Dostupné z <<http://www.cssz.cz/cz/informace/media/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2007/2007-12-27-co-se-zmeni-v-socialnim-zabezpeceni-od-1-ledna-2008.htm>>.
14. ČSSZ - *Krajské správy sociálního zabezpečení* [online].2008. [cit. 2008-03-10]. Dostupné z <<http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/profil-organizace/organizacni-struktura/krajske-spravy-socialniho-zabezpeceni.htm>>.
15. ČSSZ - *Legislativa*. Důchodové pojištění [online].2008. [cit. 2008-01-10]. Dostupné z <<http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/legislativa.htm>>.
16. ČSSZ - *Legislativa*. Nemocenské pojištění [online].2008. [cit. 2008-01-20]. Dostupné z <<http://www.cssz.cz/cz/nemocenske-pojisteni/legislativa.htm>>.
17. ČSSZ - *Nemocenská statistika 2007*. Objem vyplacených dávek [online].2008. [cit. 2008-02-18]. Dostupné z <<http://www.cssz.cz/cz/informace/statistiky/nemocenska-statistika/nemocenska-statistika-2007.htm>>.
18. ČSSZ - *Státy aplikující evropské právo*. Osobní rozsah koordinace [online].2008. [cit. 2008-02-18]. Dostupné z <<http://www.cssz.cz/cz/evropska-unie/socialni-zabezpeceni/staty-aplikujici-evropske-pravo.htm>>.
19. ČSSZ - *Profil organizace*. Česká správa sociálního zabezpečení [online].2008. [cit. 2008-03-02]. Dostupné z <<http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/profil-organizace/>>.
20. ČSSZ - *Pojistné na sociální zabezpečení* [online].2008. [cit. 2008-02-22]. Dostupné z <<http://www.cssz.cz/cz/pojistne-na-socialni-zabezpeceni/>>.

21. ČSSZ - *Přehled poplatníků pojistného ČSSZ. Typ a počet důchodců v lednu 2008* [online].2008. [cit. 2008-02-18]. Dostupné z <<http://www.cssz.cz/cz/informace/statistiky/prehled-poplatniku-pojistneho-cssz.htm>>.
22. ČSSZ - *Změny v důchodovém pojištění od 1. 1. 2008* [online].2008. [cit. 2008-01-12]. Dostupné z <<http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/zmeny-v-duchodovem-pojisteni-od-1-1-2008.htm>>.
23. ČSSZ - *Změny v nemocenském pojištění a pojistném od 1. 1. 2008* [online].2008. [cit.2008-01-12]. Dostupné z <<http://www.cssz.cz/cz/nemocenske-pojisteni/davky/zmeny-v-nemocenskem-pojisteni-a-pojistnem-od-1-1-2008.htm>>.
24. *EUROPA - Lisabonská smlouva - otázky a odpovědi* [online].2008. [cit. 2008-01-10]. Dostupné z <http://europa.eu/lisbon_treaty/faq/index_cs.htm>.
25. MPSV. CZ: *Důchodové pojištění* [online].2008. [cit. 2008-01-10]. Dostupné z <<http://www.mpsv.cz/cs/3>>.
26. MPSV. CZ: *Invalidní důchody. Plný/částečný invalidní důchod* [online].2008. [cit. 2008-01-10]. Dostupné z <<http://www.mpsv.cz/cs/619>>.
27. MPSV. CZ: *Nemocenské pojištění* [online].2008. [cit. 2008-01-10]. Dostupné z <<http://www.mpsv.cz/cs/7>>.
28. MPSV. CZ: *Pomoc v hmotné nouzi* [online].2008. [cit. 2008-01-10]. Dostupné z <<http://www.mpsv.cz/cs/5>>.
29. MPSV. CZ: *Pozůstalostní důchody. Vdovský, vdovecký a sirotčí důchod* [online].2008. [cit. 2008-01-10]. Dostupné z <<http://www.mpsv.cz/cs/620>>.
30. MPSV. CZ: *Starobní důchod* [online].2008. [cit. 2008-01-10]. Dostupné z <<http://www.mpsv.cz/cs/618>>.

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
DP	Důchodové pojištění
IKT	Informační a komunikační technologie
IS	Informační systém
EHS	Evropské hospodářské společenství
EKIS	Ekonomický informační systém
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
HDP	Hrubý domácí produkt
IKT	Informační a komunikační technologie
KSSZ	Krajská správa sociálního zabezpečení
LPS	Lékařská posudková služba
MASZ	Mezinárodní asociace sociálního zabezpečení
MF	Ministerstvo financí
MOP	Mezinárodní organizace práce
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSSZ	Městská správa sociálního zabezpečení
NP	Nemocenské pojištění
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
PPM	Peněžitá pomoc v mateřství
POČR	Podpora při ošetřování člena rodiny
PSPZ	Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti
PSSZ	Pražská správa sociálního zabezpečení
SPZ	Státní politika zaměstnanosti
SZ	Sociální zabezpečení
VB	Velká Británie
VPTM	Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství
ŽM	Životní minimum

Seznam tabulek

Tabulka č. 2.1:	Sazby pojistného na sociální zabezpečení (v %)
Tabulka č. 2.2 :	Typ a počet důchodů v lednu 2008
Tabulka č. 2.3 :	Objem vyplacených dávek v roce 2007
Tabulka č. 2.4:	Výše přídavku na nezaopatřené dítě od 1. ledna 2008
Tabulka č. 2.5:	Životní minimum a hranice čistého příjmu pro nárok na sociální příplatek od 1. ledna 2008
Tabulka č. 2.6:	Výše příspěvku při převzetí dítěte od 1. ledna 2008
Tabulka č. 3.1:	Stanovené a skutečné celkové příjmy v roce 2006 (v mil. Kč)
Tabulka č. 3.2:	Stanovené a skutečné celkové výdaje v roce 2006 (v mil. Kč)
Tabulka č. 3.3:	Rozbor příjmů na důchodové pojištění k 31. 12. 2006 (v Kč)
Tabulka č. 3.4:	Rozbor výdajů na důchodové pojištění k 31. 12. 2006 (v Kč)
Tabulka č. 3.5:	Rozbor příjmů na nemocenské pojištění k 31. 12. 2006 (v Kč)
Tabulka č. 3.6:	Rozbor výdajů na nemocenské pojištění k 31. 12. 2006 (v Kč)
Tabulka č. 3.7:	Evidence KSSZ pro Zlínský kraj v r. 2005 a 2006
Tabulka č. 3.8:	Předpis pojistného, penále a pokut a jejich úhrady (v tis. Kč)
Tabulka č. 3.9:	Pohledávky KSSZ pro Zlínský kraj v r. 2005 a 2006 (v Kč)
Tabulka č. 3.10:	Vymáhání pojistného výkonem rozhodnutí
Tabulka č. 3.11:	Počet žádostí o důchod sepsaných organizacemi a KSSZ v r. 2005 a 2006
Tabulka č. 3.12:	Počet dávek nemocenského pojištění v r. 2005 a 2006
Tabulka č. 3.13:	Vývoj počtu OSVČ v r. 2005 a 2006

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo,
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně ke své vnitřní potřebě diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3),
- souhlasím s tím, že jeden výtisk diplomové práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že údaje o diplomové práci, obsažené v Záznamu o závěrečné práci, umístěném v příloze mé diplomové práce, budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO,
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona,
- bylo sjednáno, že užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 25. dubna 2008

.....
Bc. Tereza Cibulcová

Adresa trvalého pobytu studenta:

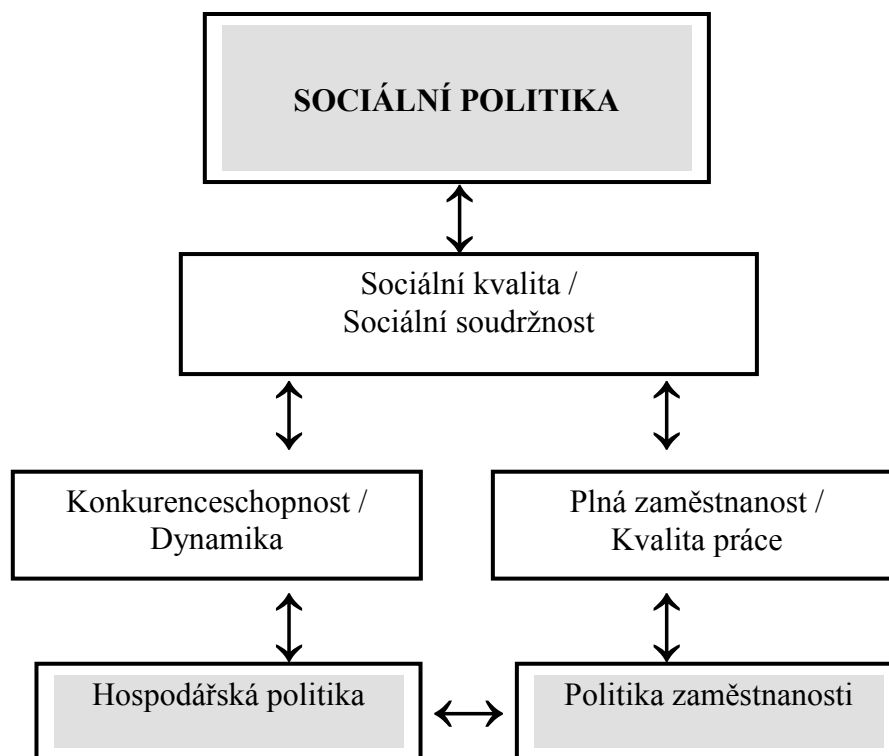
Revoluční 1704

756 61 Rožnov pod Radhoštěm

Seznam příloh

Příloha č. 1:	Vazby mezi sociální a hospodářskou politikou
Příloha č. 2:	Organizační struktura ČSSZ
Příloha č. 3:	Dávky sociálního zabezpečení v roce 2005 a 2006
Příloha č. 4:	Úspěšnost výběru pojistného a příslušenství za rok 2006
Příloha č. 5:	Daňové příjmy z pojistného (v mil. Kč)
Příloha č. 6:	Příjmy z pojistného celkem (v mil. Kč)
Příloha č. 7:	Pohledávky ČSSZ k 31. 12. 2006 (v mil. Kč)
Příloha č. 8A:	Přehled dvoustranných smluv o sociálním zabezpečení sjednaných ČR
Příloha č. 8B:	Poznámky k přehledu dvoustranných smluv o sociálním zabezpečení sjednaných ČR

Vazby mezi sociální a hospodářskou politikou

Zdroj: Fachinelli, 2003; vlastní úprava.

**Přehled dvoustranných smluv o sociálním
zabezpečení sjednaných ČR**

Stát	DP	VP	Dávky v N a M		Důchody	Dávky při PÚ a NP		Dávky v NZ	RD	Pohřebné
			ZP	PD		ZP	PD			
Bosna a Hercegovina	22.5.1957	1.12.1957	UR	UR	UR	UR	UR		UR	UR
Bulharsko	25.11.1998	1.1.2000		O	O		O		O	O
Černá hora	17.1.2002	1.12.2002	UR	UR	UR	UR	UR	UR	UR	
Francie	12.10.1948	1.7.1949	O	O	O		O			O
Chille	7.12.2000	1.3.2004	UR		UR					
Chorvatsko	22.1.1999	1.7.2000	UR	UR	UR	UR	UR	UR	UR	UR
Itálie	11.10.2001									
Izrael	16.7.2000	1.7.2002	O	O	O	O	O		O	
Kanada	24.5.2001	1.1.2003			UR					
Kypr	19.1.1999	1.3.2000		UR	UR		UR	UR	UR	UR
Litva	27.5.1999	1.8.2000		UR	UR		UR	UR	UR	UR
Lucebursko	17.11.2000	1.3.2002	UR	UR	UR	UR	UR	UR	UR	UR
Maďarsko	30.1.1959	1.12.1959	O	O	O	O	O		O	
Makedonie	7.10.2005	1.1.2007	UR	UR	UR	UR	UR	UR	UR	
Německo	27.7.2001	1.9.2002	UR	UR	UR	UR	UR			
Nizozemí	30.5.2001	1.9.2002		UR	UR				UR (Niz.)	
Polsko	5.4.1948	1.10.1948	O	O	O	O	O	O	O	O
Québec	19.2.2002	1.11.2003								
Rakousko	20.7.1999	1.7.2001	UR	UR	UR	UR	UR	UR		
Rumunsko	24.9.2002	1.3.2004	UR	UR	UR	UR	UR		UR	
Rusko	2.12.1959	1.7.1960	O	O	O	O	O		O	
Slovensko	29.10.1992	1.1.1993		UR	UR		UR	O	UR	UR
Slovinsko	22.5.1957	1.12.1957	UR	UR	UR	UR	UR		UR	UR
Srbsko	17.1.2002	1.12.2002	UR	UR	UR	UR	UR	UR	UR	
Španělsko	13.5.2002	1.5.2004	UR	UR	UR	UR	UR	UR	UR	
Švýcarsko	10.7.1996	1.7.1997		UR	O		O			
Turecko	2.10.2003	1.1.2005	UR	UR	UR	UR	UR	UR	UR	UR
Ukrajina	4.7.2001	1.4.2003		O	O		O	O	O	O
USA	12.7.1968	12.7.1968			O					

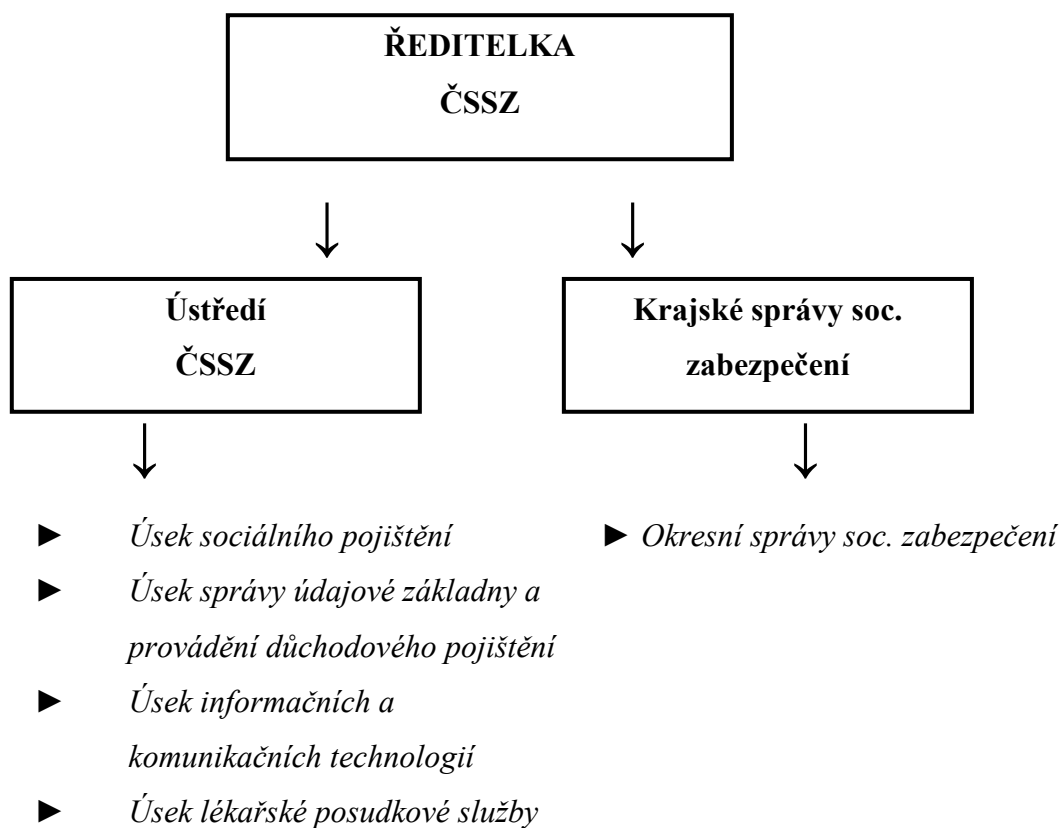
Poznámky k přehledu dvoustranných smluv o sociálním zabezpečení sjednaných Českou republikou

DP	Datum podpisu
M	Mateřství
N	Nemoc
NP	Nemoc z povolání
O	Smlouva se vztahuje pouze na občany ČR a druhého smluvního státu
PD	Peněžité dávky
PÚ	Pracovní úraz
RD	Rodinné dávky
RP	U smlouvy probíhá ratifikační proces
UR	Univerzální rozsah - Smlouva se vztahuje na všechny osoby, které podléhaly právním předpisům ČR a druhého smluvního státu
VP	Vstup v platnost
ZP	Zdravotní péče

- 1) zahrnuje pouze zdravotní péči poskytovanou důchodcům
- 2) pouze smlouva o výplatě dávek
- 3) jde o smlouvu uzavřenou mezi ČSR a SSSR
- 4) jde o smlouvu uzavřenou mezi ČSR a Federativní lidovou republikou Jugoslávií
- 5) zahrnuje zdravotní péči pouze v případě nenadálých porodů
- 6) zahrnuje pouze neodkladnou zdravotní péči

Zdroj: MPSV.CZ: *Dvoustranné smlouvy o sociálním zabezpečení*. Dostupné z <<http://www.mpsv.cz>>; vlastní úprava.

Organizační struktura ČSSZ

Zdroj: ČSSZ. *Organizační struktura*. Dostupné z <<http://www.cssz.cz>>; vlastní úprava.

Dávky sociálního zabezpečení v roce 2005 a 2006

	Vyplaceno 2005 (tis. Kč)	Vyplaceno 2006 (tis. Kč)
Starobní důchody	175 668 780	188 948 637
Invalidní důchody plné	35 027 501	37 239 155
Invalidní důchody částečné	10 575 070	11 801 829
Vdovské důchody	18 041 537	18 923 882
Vdovecké důchody	1 651 360	1 809 958
Sirotčí důchody	2 683 649	2 740 414
Dávky DP celkem	243 647 897	261 463 875
Nemocenské	26 258 125	26 962 636
POČR	818 737	824 983
VPTM	4 492	4 249
PPM	4 578 904	4 981 486
Dávky NP celkem	31 660 258	32 773 354
Zvýšení důchodů pro bezmocnost	1 729 065	1 960 877
Ostatní dávky SZ	8 715	3 726
Ostatní dávky celkem	1 737 780	1 964 603
Dávky a podpory SZ celkem	277 045 935	296 201 832

Zdroj: ČSSZ - Zprávy o činnosti. *Zpráva o činnosti ČSSZ za rok 2006*. Dostupné

z <<http://www.cssz.cz>>; vlastní úprava.

Daňové příjmy z pojistného (v mil. Kč)

Rok	Upravený rozpočet	Skutečnost	IR rozpočtu (v %)	IR skuteč. (v %)	Plnění rozpočtu	
					Rozdíl	% plnění
2002	250 600,00	250 342,30	110,65	106,61	-257,7	99,9
2003	266 645,66	263 453,35	106,4	105,24	-3 192,32	98,8
2004	282 732,60	284 216,19	106,03	107,88	1 483,59	100,52
2005	303 420,00	301 198,90	107,32	105,98	-1 844,18	99,27
2006	325 700,00	323 435,21	107,34	107,38	-2 221,10	99,3

Příjmy z pojistného celkem (v mil. Kč)

Rok	Upravený rozpočet	Skutečnost	IR rozpočtu (v %)	IR skuteč. (v %)	Plnění rozpočtu	
					Rozdíl	% plnění
2002	250 600,00	250 342,30	110,65	106,61	-257,7	99,9
2003	267 386,51	264 200,60	106,7	105,54	-3 185,91	98,81
2004	283 040,92	285 050,00	105,85	107,89	2 009,08	100,71
2005	304 151,11	302 073,47	107,46	105,97	-2 077,64	99,32
2006	326 632,30	324 329,01	107,39	107,37	-2 303,29	99,29

Úspěšnost výběru pojistného a příslušenství za rok 2006

Kraj	Úspěšnost výběru (v %)
ČSSZ	100,93
Jihočeský	100,47
Jihomoravský	101,71
Karlovarský	100,2
Královéhradecký	100,41
Liberecký	101,11
Moravskoslezský	101,46
MSSZ Brno	101,69
Olomoucký	100,88
Pardubický	100,99
Plzeňský	100,28
PSSZ	100,48
Středočeský	101,72
Ústecký	101
Vysočina	100,64
Zlínský	101,21

Zdroj: ČSSZ - Zprávy o činnosti. *Zpráva o činnosti ČSSZ za rok 2006*. Dostupné z <<http://www.cssz.cz>>; vlastní úprava.

Pohledávky ČSSZ k 31. 12. 2006 (v mil. Kč)

		Pohledávky celkem	Pohledávky				Procentní podíl
			Pojistné	Penále	Pokuty	Ostatní	
Odhlášení plátců	OSVČ	2 555,06	1 549,67	956,29	49,1		
	MO	24 756,31	10 955,14	13 727,98	73,19		
	O	8 292,81	3 979,87	4 309,58	3,36		
	<i>Celkem</i>	<i>35 604,18</i>	<i>16 484,68</i>	<i>18 993,85</i>	<i>125,65</i>		<i>59,62 %</i>
Neodhlášení plátců	OSVČ	5 695,81	4 026,44	1 627,25	42,12		
	MO	13 081,99	5 274,15	7 790,15	17,69		
	O	4 421,64	2 334,66	2 085,55	1,43		
	<i>Celkem</i>	<i>23 199,44</i>	<i>11 635,25</i>	<i>11 502,95</i>	<i>61,24</i>		<i>38,84 %</i>
Splátkový režim	OSVČ	214,27				214,27	
	MO	258,12				258,12	
	O	444,69				444,69	
	<i>Celkem</i>	<i>917,08</i>				<i>917,08</i>	<i>1,54 %</i>
Úhrn	OSVČ	8 465,14	5 576,11	2 583,54	91,22	214,27	
	MO	38 096,42	16 229,29	21 518,13	90,88	258,12	
	O	13 159,14	6 314,53	6 395,13	4,79	444,69	
	<i>Celkem</i>	<i>59 720,70</i>	<i>28 119,93</i>	<i>30 496,80</i>	<i>186,89</i>	<i>917,08</i>	<i>100,00 %</i>
Procentní podíl		100 %	47,09 %	51,06 %	0,31 %	1,54 %	